

Werken(de) leerwerktaken?

Onderzoek naar de effectiviteit van de excellente leerwerkplek

Eindrapportage

Krachtig meesterschap

Leren (en) werken in ROC's/AOC's als lerende organisatie

Ruud Klarus, Martijn Peters, Femke Timmermans, Sabine van Eldik

November 2012

Contactgegevens

Kenniscentrum Kwaliteit van Leren | Faculteit Educatie | Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) |
Research Centre for Quality of Learning | Department of Education | HAN University of Applied Sciences |
Locatie Gymnasium | Postbus 30011, 6503 HN Nijmegen | Heyendaalseweg 141, 6525 AJ Nijmegen |
T (024) 353 0014. | I www.kwaliteitvanleren.nl |
E ruud.klarus@han.nl | m.peters@han.nl | E femke.timmermans@han.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Achtergrond	4
2.1	Het project 'Krachtig Meesterschap, leren (en) werken in een ROC/ AOC als lerende organisatie'	4
2.2	Flankerend onderzoek naar de definitie van de excellente leerwerkplek in de BVE-sector	4
2.3	Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	5
3.	Methode	7
3.1	Dataverzameling.....	7
3.2	Schriftelijke vragenlijsten	7
3.3	Interviews.....	8
4.	Resultaten	10
4.1	De start van de stage: stage-informatie en introductie op de stageplek	10
4.2	Begeleiding op de stageplek door de werkplekbegeleider van het mbo	12
4.3	Begeleiding op de stageplek door de begeleider van ILS-HAN.....	15
4.4	Toerusting van studenten op de stage	16
4.5	Stageactiviteiten.....	18
4.7	Kenmerken van een ideale leerwerkplek	24
4.8	Criteria goede leerwerktaken voor het mbo	25
4.9	Adviezen ter verbetering van de samenwerking tussen ROC's/ AOC's en ILS-HAN	26
5.	Conclusies	28
5.2	Opleiding	29
5.3	Werkplek	31
5.4	Antwoorden op de onderzoeksvragen	32
5.4	Algemene conclusies	35
	Literatuur	36
	Bijlage 1a: Studentenvragenlijst, nulmeting	37
	Bijlage 1b: Studentenvragenlijst, eindmeting	42
	Bijlage 1c: Studentenvragenlijst kwaliteitszorg, eindmeting	45
	Bijlage 2: Algemene gegevens respondenten interviews	47
	Bijlage 3: Resultaten interviews.....	50
	Bijlage 4: Zeer zinvolle, enigszins zinvolle en minst zinvolle leerwerktaken nulmeting	59

1. Inleiding

In het beroepsonderwijs zijn grote onderwijsvernieuwingen gaande. De heterogene leerlingengroep, de kwalificatiedossiers, de examenprofielen en het opnieuw benadrukken van de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming (BPV) vragen elk voor zich mbo-docenten waar hoge eisen aan gesteld worden. Mbo-docenten werken in een complexe omgeving. In die omgeving gaat het zeker niet alleen om de docent en zijn klas, maar ook om de docent en de individuele leerling, de docent en het bedrijfsleven, de docent en ouders en vooral de docent die samen met collega's het onderwijs maakt en verzorgt. ILS-HAN wil studenten óók voorbereiden op een loopbaan als docent in het mbo. Als we ons daarbij realiseren dat zo'n 25% van de studietijd van de lerarenopleiding in de beroepspraktijk, c.q. het ROC of AOC wordt doorgebracht, dan is de relevantie van het onderzoek dat u nu voor zich hebt liggen, zonder meer duidelijk.

Het Instituut voor Leraar en School van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (ILS-HAN) en het Kenniscentrum van de Faculteit Educatie van de HAN hebben er voor gekozen het mbo een duidelijker gezicht in de opleiding en het onderzoek te geven. Studenten van de lerarenopleidingen werden tot voor kort m.n. opgeleid voor het werken in het vmbo, en de onderbouw van havo en vwo. Met het project 'Leren (en) werken in het ROC/ AOC als lerende organisatie' wil ILS-HAN nadrukkelijk meer aandacht geven aan het mbo-onderwijs. De focus op het mbo heeft onder andere te maken met het feit dat het mbo een onderwijssector is waar de relatie met de samenleving op allerlei manieren aan de orde komt. Als ergens de "pedagogische provincie" over haar grenzen heen kijkt en moet kijken is dat wel in het mbo. Het project is gefinancierd vanuit de stimuleringsregeling Krachtig Meesterschap.

In 2010 is het project 'Leren (en) werken in een ROC/ AOC als lerende organisatie' opgestart. Onderdeel van dit project is flankerend onderzoek naar de werkplek van de student. Dit onderzoek, waarvan deze rapportage het resultaat is, getuigt van de betrokkenheid van de lerarenopleiding ILS-HAN bij het mbo. De lerarenopleiding ILS-HAN en de betrokken ROC's en AOC's laten met dit onderzoek zien dat ze kwaliteitsontwikkeling serieus nemen, door ook de kwaliteit van de eigen opleiding en stageplekken tegen het licht te houden.

Na een tussenrapportage die in maart 2012 verscheen, is dit het eindrapport van het onderzoek. We hebben het onderzoek -dat kan niet genoeg benadrukt worden - gedaan in samenwerking met de collega's van ILS-HAN, de ROC's en AOC's. Het is dan ook niet meer dan logisch dat we juist deze collega's danken voor hun deelname en inbreng in het project. Dit geldt ook voor de deelname van studenten: zonder hun medewerking is onderzoek niet alleen onmogelijk, maar snijdt het ook geen hout en heeft het geen bijdrage aan de ontwikkeling van de leerwerkpraktijk van leraren in opleiding.

In dit rapport gaan we als eerste in op de achtergrond van het onderzoek (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 beschrijven we de methode van onderzoek, waarna we in hoofdstuk 4 de resultaten presenteren. De conclusies en enkele aanbevelingen zijn weergegeven in hoofdstuk 5.

2. Achtergrond

2.1 Het project 'Krachtig Meesterschap, leren (en) werken in een ROC/ AOC als lerende organisatie'

De BVE-sector (beroepsonderwijs en volwasseneneducatie) werkt intensief aan haar kwaliteit. Eén van de onderwerpen waar aandacht aan wordt besteed is een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeid, ondermeer door de invoering van de competentiegerichte kwalificatiestructuur. Eén van de succesfactoren voor het welslagen van de aansluiting tussen onderwijs en arbeid is de kwaliteit van de docenten die het onderwijs verzorgen. De gevraagde kwaliteiten van onderwijsgevers in een competentiegerichte leeromgeving zijn anders dan in een traditionele onderwijsomgeving. Excellente docenten kennen het werkveld waarvoor opgeleid wordt goed, ontwikkelen samen met collega's passende leertrajecten voor leerlingen, coachen leerlingen in hun competentieontwikkeling, zijn in staat om competenties te beoordelen en kunnen ook gewoon les geven.

Bij de start van dit project is geconstateerd dat de samenwerking tussen ROC's/ AOC's en de tweedegraads lerarenopleiding van ILS-HAN sterk verbeterd kan worden. De ROC's/ AOC's hebben hier behoefte aan gezien de grote ontwikkelingen binnen de BVE-sector en de behoefte aan kwalitatief goede docenten. ILS-HAN wil graag meer samenwerking met de BVE-sector vanuit haar maatschappelijke opdracht om tweedegraads docenten af te leveren die óók in staat zijn om in de BVE-sector aan de slag te gaan. Docenten die in staat zijn in een competentiegerichte leeromgeving deelnemers te bieden wat ze nodig hebben, passend bij het kwalificatiedossier en de behoeften in het werkveld.

Zeven ROC's/ AOC's in de regio Arnhem en Nijmegen hebben de handen ineen geslagen samen met het Instituut voor Leraar en School (ILS, tweedegraads lerarenopleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen). De primaire doelstelling van dit project 'Leren (en) werken in het ROC/ AOC als lerende organisatie' is om een bijdrage te leveren aan het lerende karakter van ROC's/ AOC's ten behoeve van excellent onderwijspersoneel. In dit project werkt ILS-HAN samen met:

- ROC Rijn IJssel
- het Graafschap College
- ROC A12
- ROC Aventus
- Koning Willem 1 College
- Helicon opleidingen
- het Groenhorst College

De 7 ROC's/ AOC's willen samen werken met ILS-HAN aan de excellentie van zittende en toekomstige docenten. Het is van groot belang dat in deze samenwerking de BVE-praktijk als uitgangspunt van denken wordt genomen. Wat zijn de karakteristieken van het onderwijs in een ROC of AOC, wat betekent dit voor het werkplekleren van studenten en hoe moeten we daar in de professionalisering van medewerkers rekening mee houden? Hoe vertaalt dit zich in een professionele leerwerkplek voor toekomstige en zittende onderwijsgevers, rekening houdend met de ontwikkelingen die gaande zijn?

Door de BVE-sector meer en beter in te zetten als leerwerkplek voor toekomstige docenten is de verwachting van de samenwerkingspartners dat er ook een vernieuwing van denken over onderwijs bij het zittende BVE-personeel ontstaat. Tegelijkertijd wordt de BVE-sector beter op de kaart gezet binnen de tweedegraads lerarenopleidingen waardoor ook daar een vernieuwing van denken op gang gebracht wordt. Op deze manier snijdt het mes aan twee kanten.

2.2 Flankerend onderzoek naar de definitie van de excellente leerwerkplek in de BVE-sector

Dit rapport richt zich op één van de deelprojecten van het project 'Leren (en) werken in het ROC/ AOC als lerende organisatie', namelijk 'Definitie van de excellente leerwerkplek in de BVE-sector'. Het doel van dit project is het creëren van een rijke ROC/ AOC leeromgeving voor onderwijspersoneel in opleiding.

Het deelproject bestaat uit 4 onderdelen:

- Definitie van de excellente leerwerkplek in de BVE-sector, inclusief draaiboek en pilots
- Ontwikkeling van leerwerktaken/beroepsproducten
- Ontwikkeling van de begeleidings- en opleidingsinfrastructuur
- Ontwikkeling van een kwaliteitsinstrument

Naar de uitvoering van deze vier onderdelen wordt een flankerend onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoeksrapport biedt de resultaten van de nul- en eindmeting zoals uitgevoerd in dit onderzoek.

2.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Middels flankerend onderzoek is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de excellente leerwerkplek. Dit onderzoek richt zich op het vaststellen van de effectiviteit van een drietal treatments:

- 1) het draaiboek voor de leerwerkplek (Handleiding Werkpleklers)
- 2) het format voor de leerwerktaken en;
- 3) de begeleidingsinfrastructuur

Naar aanleiding van het vorige kunnen we een drietal onderzoeksvragen formuleren:

- a) Heeft de Handleiding Werkpleklers (inclusief de daarin gehanteerde definitie van de leerwerkplek) de door de ontwikkelaars gewenste bruikbaarheid en effectiviteit?
- b) Leiden de ontwikkelde leerwerktaken tot:
  - 1) de door de ontwikkelaars gewenste leeractiviteiten en;
  - 2) de door de ontwikkelaars beoogde competentieontwikkeling?
- c) Is de begeleidingsstructuur werkbaar, organiseerbaar, acceptabel, effectief en transparant?

De Handleiding Werkpleklers

Bij de start van de stage kunnen studenten gebruik maken van de Handleiding Werkpleklers. In deze handleiding is informatie te vinden over de inrichting van de stage, de criteria waar een student aan moet voldoen en uit welke elementen het stageverslag is opgebouwd. Bij de start van het project was ILS-HAN zich ervan bewust dat de Handleiding Werkpleklers niet toegespitst was op het ROC/ AOC. In het eerste jaar van het project is de Handleiding Werkpleklers op onderdelen aangepast voor het mbo. Tevens is specifiek ingezoomd op de informatievoorziening aan werkplekbegeleiders. Specifiek voor de doelgroep van werkplekbegeleiders is in het project samen met medewerkers uit het werkveld, in de werkgroep 'excellente leerwerkplek', een brochure ontwikkeld met de titel 'Leidraad voor het werkpleklers voor docenten ROC/ AOC'. In deze brochure staan de belangrijkste afspraken rondom het werkpleklers van studenten; begrippenkader, procedures werving, rollen begeleidingsproces, etc. Deze brochure is bij de start van studiejaar 2011-2012 onder alle schoolopleiders en werkplekbegeleiders gedistribueerd.

Daarnaast is in dat studiejaar een brochure samengesteld met de titel 'Werkpleklers in het mbo' die meer inhoudelijke informatie geeft over het werkpleklers; de begeleidingsinfrastructuur, de ideale leerwerkplek en de begeleiding en de beoordeling. Genoemde brochures zijn voor iedereen digitaal toegankelijk. Op mbo-scholen waarin sprake is van een ABI-structuur worden deze brochures met werkplekbegeleiders gedeeld. Op scholen waar een instituutspacitumdocent (ipd) actief is, is er geen gremium om deze informatie gezamenlijk te delen en kan deze informatie enkel in één-op-één gesprekken tussen de ipd en de werkplekbegeleider een plaats krijgen.

Leerwerktaken voor het mbo

Gedurende het project is een start gemaakt met de ontwikkeling van leerwerktaken specifiek voor het mbo (tabel 1). Deze leerwerktaken zijn ontwikkeld in teams bestaande uit medewerkers van het mbo en de lerarenopleiding. Er is heel bewust gekozen voor een gemengde samenstelling; dit om elkaar kennis te laten maken met de mogelijkheden en grenzen van de verschillende contexten waarin gewerkt wordt. De eerste leerwerktaken voor het mbo zijn ontwikkeld in het schooljaar 2010-2011. In het schooljaar 2011-2012 zijn de leerwerktaken geïntroduceerd. Alle leerwerktaken zijn voor studenten digitaal

toegankelijk gemaakt. Gedurende de looptijd van het project is een herhaalde meting uitgevoerd (juli/ augustus 2012) met als doel de ervaringen met deze leerwerktaken in kaart te brengen. Het onderzoek ondersteunt daarmee de ontwikkeling van deze instrumenten.

Tabel 1: leerwerktaken voor het mbo

Schooljaar 2011-2012	
Propedeuse	1. Wegwijs in het ROC: kennismaking met de organisatie 2. Stagebegeleiding van de mbo-student binnen de school-1
Hoofdfase	1. Wegwijs in het ROC: kennismaking met de organisatie 2. Je bent nooit te oud om te leren: twee leerwegen, BOL en BBL 3. Het construeren van een formatieve toets 4. Het maken van een beoordelingsformulier 5. Projectonderwijs-2 6. Stagebegeleiding van de mbo-student binnen de school 7. Van kwalificatiedossier tot diploma-1 8. Zoek de verschillen-1
Eindfase	1. Wegwijs in het ROC: kennismaking met de organisatie 2. Je bent nooit te oud om te leren: omgaan met leeftijdsverschillen in de groep 3. Je bent nooit te oud om te leren: Diversiteit van het mbo 4. Het evalueren van een examenplan 5. Projectonderwijs-1 6. Projectonderwijs-3 7. Stagebegeleiding van de mbo-student binnen de school-3 8. Van kwalificatiedossier tot diploma-2 9. Van kwalificatiedossier tot diploma-3 10. Zoek de verschillen-2 11. Zoek de verschillen-3
Schooljaar 2012-2013: toegevoegde leerwerktaken	
Propedeuse	Kritisch verzamelen van informatie, deel 1
Hoofdfase	Kritisch verzamelen van informatie, deel 2
Eindfase	Kritisch verzamelen van informatie, deel 3

De ontwikkeling en de eventuele verbetering van de leerwerktaken is een voortdurend proces. Jaarlijks wordt gekeken naar thema's die in de leerwerktaken aan bod zouden kunnen komen. In een PDCA-cyclus wordt de kwaliteit van de taken gewaarborgd. De onderste leerwerktaken zijn in studiejaar 2011-2012 ontwikkeld in een werkgroep bestaande uit medewerkers van ILS-HAN en enkele ROC's/ AOC's. Deze leerwerktaken zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

3. Methode

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is gestart met een nulmeting in het najaar van 2011, waarna een herhaalde meting plaatsvond in de zomer van 2012. In deze rapportage maken we een vergelijking tussen de resultaten van beide onderzoeken. Door het meten op twee momenten willen we de benutting en mogelijke groei in toepassing en waardering vast stellen: hebben de interventies effect gehad?

3.1 Dataverzameling

De dataverzameling heeft op twee manieren plaatsgevonden. Er heeft kwantitatief onderzoek plaatsgevonden, door middel van het uitzetten van gestructureerde vragenlijsten onder studenten en werkplekbegeleiders. Daarnaast is er inhoudelijke informatie verkregen door middel van interviews met studenten. Zij zijn in het najaar van 2011 (nulmeting) en de maanden juni en juli van 2012 (eindmeting) benaderd voor een interview. Het betreft in beide metingen studenten uit het eerste tot en met het vierde studiejaar van de lerarenopleiding en zowel voltijd als deeltijd studenten.

Naast de studenten zijn ook werkplekbegeleiders op ROC's en AOC's bevestigd over hun ervaring met het werkplekleren van studenten afkomstig van ILS-HAN.

Toelichting:

In de tekst wordt de term werkplekbegeleider gebruikt. ILS-HAN maakt gebruik van de volgende begrippen:

- *Werkplekbegeleider=SPD*
- *Instituutsbegeleider=IPD*
- *Algemeen werkplekbegeleider op school=ABS*
- *Algemeen werkplekbegeleider ILS=ABI.*

Op mbo-scholen geeft men vaak de voorkeur aan de term 'schoolopleider' in plaats van ABS. Er is nog geen landelijk gedeeld begrippenapparaat.

In overleg met het werkveld zijn competentieprofielen opgesteld voor de rol van de werkplekbegeleider en schoolopleider.

3.2 Schriftelijke vragenlijsten

Er is een schriftelijke vragenlijst uitgegaan naar studenten die in de afgelopen twee schooljaren stage hebben gelopen bij een van de betrokken ROC's/ AOC's. Er is ook een vragenlijst uitgegaan naar werkplekbegeleiders op de ROC's/ AOC's waar studenten stage hebben gelopen. In beide vragenlijsten komen de volgende onderwerpen aan bod:

- a) Stage-informatie en introductie op de stageschool
- b) Begeleiding op de stageschool
- c) Uitgevoerde activiteiten
- d) Leerwerktaken (uitvoering, beoordeling, kwaliteit)
- e) ROC/ AOC als stageplek

In de eindmeting zijn de vragen over leerwerktaken aangepast, aangezien er naar de specifieke leerwerktaken voor het mbo gevraagd kon worden (zie tabel 1 voor een overzicht van de leerwerktaken voor het mbo). Per leerwerktaak is gevraagd naar het wel of niet uitvoeren ervan, de toepasbaarheid op het mbo en de relevantie van de leerwerktaken voor de eigen ontwikkeling. Ten tijde van de eindmeting werd op ILS-HAN de jaarlijkse meting over de stagebeoordeling gehouden onder studenten in het kader van kwaliteitszorg. Tussen de vragenlijst van kwaliteitszorg en de vragenlijst behorend bij dit onderzoek bestond overlap. Daarom is besloten de vragenlijst van dit onderzoek in te korten. Waar mogelijk wordt daarom in dit rapport een vergelijking gemaakt met behulp van gegevens uit de algemene stage-evaluatie van kwaliteitszorg. De complete vragenlijsten voor studenten van zowel de nulmeting als de eindmeting zijn opgenomen in bijlage 1.

Nulmeting en respons (studenten)

De onderzoeksgroep voor de nulmeting bestond uit 114 ILS-HAN - studenten die in studiejaar 2010-2011 stage hebben gelopen op een ROC/ AOC en hun werkplekbegeleiders. Zij zijn in het najaar van 2011 benaderd voor de schriftelijke vragenlijst: 9

studenten hebben deze vragenlijst voor de nulmeting ingevuld. Dit betekende een zeer lage respons (8%).

Eindmeting en respons (studenten)

Om de respons te verhogen is in de eindmeting gebruik gemaakt van een digitale afname. Hiervoor is gebruik gemaakt van de HBO-spiegel, tevens het instrument dat gebruikt wordt voor de reguliere metingen onder ILS-HAN studenten in het kader van kwaliteitszorg. De specifieke vragen voor dit onderzoek zijn daarom toegevoegd aan de reguliere kwaliteitszorgmeting. Op deze manier is, door zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere vragenlijsten, getracht de respons te verhogen. Deze tweede meting is afgenomen in juni en juli van schooljaar 2011-2012. Er waren 57 studenten die op dat moment een stage afronden in één van de zeven betrokken ROC's/ AOC's. Daarvan hebben 12 studenten de vragenlijst ingevuld, een respons van 21,1%. De totale respons van de kwaliteitszorgmeting voor de groep die in het tweede semester stage heeft gelopen (vo en mbo) was 34,6%. Er waren nog 30 respondenten die wel in het mbo stage hebben gelopen, maar niet bij één van de bij dit onderzoek betrokken ROC's/ AOC's. Zij zullen in dit rapport worden meegenomen wanneer een vergelijking wordt gemaakt tussen vo en mbo.

De groep studenten die in het eerste semester van schooljaar 2011-2012 stage heeft gelopen in het mbo was ten tijde van de eindmeting al benaderd voor de reguliere kwaliteitszorgmeting. Zij ronden hun stage af in februari 2012. De vragen over stage in het mbo zijn bij deze groep in een afzonderlijke enquête afgenomen in april 2012. In totaal zijn 39 studenten benaderd die in het eerste half jaar stage hebben gelopen op één van de zeven betrokken ROC's/ AOC's, waarvan 12 de vragenlijst hebben ingevuld. Dit betekent een responspercentage van 30,8%. In totaal hebben daarmee 24 studenten deelgenomen aan de eindmeting.

Tabel 2: responsoverzicht vragenlijsten studenten [nul- en eindmeting]

	Populatie (N)	Respons (N)	Respons %
Nulmeting (studiejaar 2010-2011)	114	9	7,8%
Eindmeting (studiejaar 2011-2012)			
groep februari	39	12	30,8%
groep juni	57	12	21,1%
totaal	96	24	25,0%
kwaliteitszorgmeting stagebeoordeling juni 2012 (totaal)	1351	467	34,6%

Vragenlijst werkplekbegeleiders

Ook onder de werkplekbegeleiders was de respons in de nulmeting laag, in totaal hebben 6 werkplekbegeleiders de vragenlijst ingevuld. Het is niet bekend uit hoeveel werkplekbegeleiders de totale onderzoekspopulatie bestond. Oorzaak van de lage respons is waarschijnlijk het moment van afname (vlak voor de zomervakantie). Een representatief beeld van ervaringen met stages in het mbo kan met behulp van deze gegevens niet worden verstrekt. In de eindmeting is niet meer gebruik gemaakt van een vragenlijst voor werkplekbegeleiders. De doelgroep bleek hiervoor niet groot genoeg (ca. 25 werkplekbegeleiders in het studiejaar 2011-2012). Gezien de lage respons in de nulmeting en het kleine aantal werkplekbegeleiders is in de eindmeting bij de werkplekbegeleiders alleen nog maar gebruik gemaakt van dataverzameling door middel van interviews (zie 3.4).

3.3 Interviews

Naast de schriftelijke vragenlijst zijn ook interviews gehouden met ILS-HAN studenten die stage hebben gelopen in het mbo. Ook met werkplekbegeleiders op de stagescholen die betrokken zijn geweest bij stages vanuit ILS-HAN op hun ROC zijn interviews gehouden. Het waren semigestructureerde interviews met een vooraf vastgestelde interviewleidraad. In de interviews kwamen de volgende onderdelen aan bod:

- a) De Handleiding Werkplekleren
- b) Begeleiding op de stageschool
- c) De rol van het leerwerkplan

- d) Aansluiting ILS-HAN met het mbo (competenties, leerwerktaken)
- e) ROC/ AOC als stageplek

In totaal zijn 12 gesprekken met studenten en 7 gesprekken met werkplekbegeleiders gevoerd in de eerste meting, bij de eindmeting waren dit 12 gesprekken met studenten en 6 gesprekken met werkplekbegeleiders. Bij één gesprek in de eindmeting ging het om een dubbelinterview met een werkplekbegeleider en de stagecoördinator van dezelfde opleiding. In bijlage 2 is een overzicht weergegeven van de geïnterviewden, samen met de gespreksleidraad voor zowel begeleiders als de studenten.

4. Resultaten

In zowel de schriftelijke vragenlijst als de interviews is getracht de huidige situatie met betrekking tot het werkplekleren in het mbo in kaart te brengen. Er is aan studenten en werkplekbegeleiders onder andere gevraagd naar stage-informatie, -begeleiding, -activiteiten en de leerwerkplek. Resultaten uit de schriftelijke nulmeting worden vanwege de lage respons alleen beschrijvend in de onderstaande tekst opgenomen. Resultaten uit de vragenlijst van de eindmeting worden in tabellen gepresenteerd. De belangrijkste bevindingen uit de interviews zijn in onderstaande tekst samengevat, waarbij deels ook gebruik is gemaakt van tabellen. In een enkel geval is de tabel in dit hoofdstuk een rubricering van de antwoorden van werkplekbegeleiders en / of studenten. Dit om de overzichtelijkheid van de informatie te vergroten. In bijlage 3 zijn alle tabellen met de volledige resultaten uit de interviews opgenomen.

Dit hoofdstuk bevat 10 paragrafen, waarbij we per paragraaf de resultaten voor zowel de nul- als eindmeting en wat betreft studenten en werkplekbegeleiders weergeven. Iedere paragraaf sluit af met een korte samenvatting. We beginnen met de resultaten ten aanzien van de start van de stage (paragraaf 4.1), gevolgd door de begeleiding op de stageplek door de werkplekbegeleider van het mbo (paragraaf 4.2) en de ILS-HAN begeleider (paragraaf 4.3). Paragraaf 4.4 gaat in op de toerusting van studenten op de stage, waar paragraaf 4.5 de stageactiviteiten behandelt. In paragraaf 4.6 gaan we in op de resultaten ten aanzien van de leerwerktaken. Het ROC/ AOC als stageplek voor de tweedegraads lerarenopleiding is het onderwerp van paragraaf 4.7. Kenmerken van een ideale leerwerkplek komen aan bod in paragraaf 4.8, criteria voor goede leerwerktaken voor het mbo bespreken we in paragraaf 4.9. We sluiten dit hoofdstuk af met adviezen ter verbetering van de samenwerking tussen ROC's/ AOC's en ILS-HAN (4.10).

4.1 De start van de stage: stage-informatie en introductie op de stageplek

We gaan als eerste in op de start van de stage in het mbo. Ten eerste, over welke informatie ten aanzien van de stage beschikken de student en de werkplekbegeleider bij aanvang van de stage? Ten tweede, hoe verloopt de introductie van de student op de stageplek?

Stage-informatie in de Handleiding Werkplekleren

Bij de start van de stage kunnen studenten gebruik maken van de Handleiding Werkplekleren. In deze handleiding is informatie te vinden over de inrichting van de stage, de criteria waar een student aan moet voldoen en uit welke elementen het stageverslag is opgebouwd. De waardering van studenten over de Handleiding Werkplekleren wisselt sterk, zo blijkt uit de resultaten van de enquête onder studenten. In zowel de interviews van de nul- als de eindmeting gaven studenten aan dat de Handleiding Werkplekleren vooral aan het begin van de stage informatie biedt. Tegelijkertijd geeft een aantal studenten aan het document niet te kennen of deze niet gelezen te hebben. Bij de werkplekbegeleiders zien we een duidelijk verschil in scores tussen de nul- en eindmeting wat betreft de duidelijkheid van de Handleiding Werkplekleren. Ook zij blijken weinig gebruik te maken van het document.

Ongeveer de helft van de studenten vindt dat de Handleiding Werkplekleren voldoende informatie biedt. Een deel van de studenten is niet bekend met de Handleiding Werkplekleren. Ook wordt door hen aangegeven dat de Handleiding Werkplekleren niet digitaal beschikbaar is, hoewel het document openbaar toegankelijk is via de website van Bureau Extern. In de nulmeting vindt de helft van de studenten dat de Handleiding Werkplekleren een handige leidraad is, in de eindmeting is dit een derde van de studenten.

Ook in de interviews is aan studenten en medewerkers hun mening gevraagd over de Handleiding Werkplekleren. Deze staan weergegeven in tabel 3. In de cellen van de tabel staat het aantal werkplekbegeleiders respectievelijk studenten dat deze opvatting heeft. De uitkomsten van de nul- en eindmeting staan apart weergegeven.

Tabel 3: informatie over de Handleiding Werkpleklers, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen ¹	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Veel informatie, te uitgebreid, kan beknopter (dik boekwerk)	5	1	1	3
Vrij duidelijk, voldoende informatie	3	6	5	2
Abstract, te weinig verbinding met de praktijk, wollig; niet altijd duidelijk		3		3
Niet mee bekend		2		
Bekend, niets mee gedaan		2		8
Bekend en gelezen/ gebruikt			4	4

Niet alle studenten maken gebruik van de Handleiding Werkpleklers. Studenten geven aan dat de Handleiding Werkpleklers vooral aan het begin van de stage informatie biedt. Tijdens de stage zelf wordt deze niet veel meer gebruikt. Studenten merkten op dat de handleiding vooral is gericht op het voortgezet onderwijs, terwijl een deel van hen niet wist welke handleiding bedoeld wordt. Studenten gaven ook verbeterpunten aan. Een student noemde bijvoorbeeld dat de Handleiding Werkpleklers eerder uitgereikt zou moeten worden, een andere dat het handig zou zijn als er ook een lesvoorbereidings- en evaluatieformulier opgenomen zou worden in de Handleiding Werkpleklers. Verder werd genoemd dat in de Handleiding afspraken staan die niet worden opgevolgd.

Bij de werkplekbegeleiders zien we een duidelijk verschil in scores tussen de nul- en eindmeting. De werkplekbegeleiders uit de nulmeting zijn minder positief over de stage-informatie dan de studenten. In de eindmeting maken werkplekbegeleiders vaker gebruik van de informatie in de Handleiding Werkpleklers. Men vindt de informatie die erin staat vrij duidelijk, maar het kan veel beknopter. Werkplekbegeleiders uit de eindmeting geven vooral aan dat zij de informatie in de handleiding duidelijk vinden. Tegelijkertijd bleek dat maar één werkplekbegeleider de Handleiding Werkpleklers echt gebruikt heeft. Anderen gebruiken het document als naslagwerk of gebruiken het helemaal niet. Overigens bleek ook uit de nulmeting dat werkplekbegeleiders de Handleiding Werkpleklers nauwelijks gebruikten.

Start van de stage

Tijdens de interviews vroegen we studenten en werkplekbegeleiders naar de stappen die gezet worden bij de start van de stage. In de nul- en eindmeting kwam grotendeels dezelfde informatie naar voren wat betreft de start van de stage. Deze verloopt wisselend, maar begint vrijwel altijd met een kennismakingsgesprek van de student op de stageschool. Vervolgens worden studenten goed wegwijs gemaakt. Tijdens de gesprekken in de eindmeting kwam naar voren dat er een verschil lijkt te bestaan in de manier waarop de scholen een stageplek voor een student organiseren.

De start van de stage verloopt wisselend op de verschillende ROC's/ AOC's, maar begint vrijwel altijd met een kennismakingsgesprek voordat besloten wordt dat de student echt stage komt lopen. In dit gesprek wordt besproken wat de mogelijkheden zijn binnen het ROC/ AOC, waar de student zich in wil ontwikkelen, wat opdrachten zijn die hij wil/moet uitvoeren, er worden afspraken gemaakt over het rooster en soms wordt er een meeloopdag afgesproken. De persoon met wie dit eerste gesprek gevoerd wordt is per ROC/ AOC anders. Het gesprek wordt met de directe werkplekbegeleider, de stagecontactpersoon, een medewerker P&O, een afdelingsmanager of met twee personen gevoerd.

De introductie in het team wordt door het grootste deel van de studenten als positief ervaren. Het lijkt erop dat studenten in het mbo over het algemeen goed wegwijs worden gemaakt in de organisatie.

Er lijkt een verschil te bestaan in de manier waarop scholen een stageplek voor een student organiseren. Er zijn scholen die alleen kijken naar het personele aspect: heb ik een plaats voor een stagiaire? Dit kwam naar voren op drie scholen. Twee scholen denken op een meer gestructureerde manier na over de stageplek: past de student binnen het team, heb ik een geschikte werkplekbegeleider, welke afspraken zijn daarover gemaakt, past het binnen het takenpakket? Daarnaast viel in de

¹ Door de verscheidenheid aan antwoorden en de semi-gestructureerde wijze van interviews kunnen niet alle respondenten gecodeerd worden op alle vragen. Aantallen tellen daarom niet op tot het totaal aantal geïnterviewden.

gesprekken in de eindmeting op, dat één werkplekbegeleider zelf nog niet afgestudeerd is, maar wel de verantwoordelijkheid kreeg over de begeleiding van een stagiair. Dit ondanks het criterium dat de werkplekbegeleider afgestudeerd moet zijn, een criterium dat in overleg tussen ROC's/ AOC's en ILS-HAN is opgesteld. De opmerkingen van werkplekbegeleiders in de eindmeting over de start van de stage zijn weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: de start van de stage (aantallen) [eindmeting]

Opmerkingen	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)
Begeleiding moet passen in takenpakket van de docent, wordt dus van te voren afgestemd	2
Verzoek van Bureau Extern, per student wordt bekeken of hij geplaatst kan worden	3
Verzoek van student zelf	1
Daar zijn afspraken over met de ILS-HAN	1
Er vindt een intakegesprek plaats met student	6
Er moet sprake zijn van een 'match'	1

Samenvatting start van de stage

We kunnen stellen dat studenten overwegend positief zijn over de Handleiding Werkplekieren, al vindt een aantal deze te uitgebreid of niet duidelijk. Tegelijkertijd geeft een groot deel van de studenten aan de Handleiding niet te kennen of deze niet gelezen te hebben. Daarnaast bleek dat bij iedere student een kennismakingsgesprek plaatsvindt. De student wordt vervolgens goed wegwijs gemaakt op het ROC/ AOC. Er bestaan tussen de ROC's/ AOC's verschillen in de organisatie en vormgeving van stageplaatsen.

4.2 Begeleiding op de stageplek door de werkplekbegeleider van het mbo

In de vragenlijst en tijdens de interviews in zowel de nul- als eindmeting hebben we studenten en werkplekbegeleiders gevraagd naar de begeleiding op de leerwerkplek. Tevens kwam de rol van het leerwerkplan aan bod. In de vragenlijst van kwaliteitszorg (eindmeting) werd ook gevraagd een algemeen oordeel te geven over de begeleiding op de stageplek.

Wat betreft de begeleiding door de werkplekbegeleiders op het ROC/ AOC blijkt uit de vragenlijst en interviews dat studenten hierover grotendeels tevreden zijn; er is regelmatig overleg tussen de werkplekbegeleider en de student en de student ontvangt feedback. Echter, de hoeveelheid directe begeleiding met de werkplekbegeleider is minder in vergelijking met een stage in het vo. Daarnaast komt naar voren dat de ervaringen van studenten wisselend zijn.

De rol van het leerwerkplan was verschillend in de nul- en eindmeting. Voor het merendeel van de studenten en de werkplekbegeleiders uit de nulmeting speelde het plan geen rol tijdens de stage van de student. In de eindmeting was het plan volgens de werkplekbegeleiders sturend tijdens de stage, voor studenten was dit verschillend.

Over het algemeen zijn studenten tevreden over hun stageplek in het mbo.

Begeleiding door de werkplekbegeleider van het mbo

Er zijn afspraken gemaakt met werkplekbegeleiders en stagescholen over de begeleiding van de student. Ook over de beschikbare begeleidingstijd voor een student op de betrokken ROC's/ AOC's zijn afspraken gemaakt. In de wijze waarop de begeleiding wordt vormgegeven zijn echter verschillen. Werkplekbegeleiders in de stageorganisatie zelf zoeken een balans tussen het begeleiden van studenten en hen loslaten en vrijheid geven. Een groot aantal van de werkplekbegeleiders heeft elke week een overlegmoment met zijn/haar student en woont ook regelmatig lessen bij die na afloop van feedback worden voorzien. Echter, dit wordt niet gedaan door alle werkplekbegeleiders.

Tabel 5: tevredenheid studenten met werkplekbegeleider ROC/ AOC, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Overleg met andere collega's	1		3	3
Elke week één of anderhalf uur overleg	5	2	5	4
Lessen nabespreken	4		2	8
Docent was niet kritisch genoeg, niet op de hoogte van ILS-HAN criteria		1		1
Was aanwezig in de lessen		2	4	8
Tevreden over werkplekbegeleider		8		8
Te weinig begeleiding		5		3
Docent gaf negatieve feedback				1

Wat de werkplekbegeleiders betreft zien we een aantal verschillen in de resultaten van de nul- en eindmeting (tabel 5). Zo geven meer werkplekbegeleiders in de eindmeting aan, dat zij aanwezig zijn in de lessen (vier t.o.v. geen). Daarentegen bespreken twee werkplekbegeleiders de lessen na, ten opzichte van vier in de nulmeting. In de eindmeting wordt ook vaker de samenwerking met collega's genoemd als het gaat om het begeleiden van de student, bijvoorbeeld om in lessen te kijken of de student te beoordelen. Twee werkplekbegeleiders in de eindmeting gaven aan dat de begeleiding mede af hangt van de wensen van de student.

De studenten zijn over het algemeen positief over de feedback die ze van de werkplekbegeleider krijgen. Hierbij kunnen we een onderscheid maken tussen de kwaliteit en de kwantiteit van de begeleiding. In de meeste gevallen zijn studenten tevreden over de werkplekbegeleider (kwaliteit). Lessen worden nabesproken en de docent is aanwezig in de lessen van de student. Een aantal studenten kreeg naast de begeleiding door de docent ook intervisie op de leerwerkplek. Eén student merkte op dat de docent negatieve feedback gaf.

Uit de vragenlijst komt ditzelfde beeld naar voren: de begeleiding op het ROC verloopt op de meeste onderdelen van de stage goed. De uitkomsten hiervan zijn opgenomen in tabel 6. Het is duidelijk bij wie studenten terecht kunnen met vragen, werkplekbegeleiders wonen in de meeste gevallen lessen bij en de studenten ontvangen in de meeste gevallen feedback van de werkplekbegeleider op het ROC/ AOC. Ongeveer 40% van de studenten geeft echter aan dat ze niet of nauwelijks geholpen zijn door de werkplekbegeleider op het ROC/ AOC om het leerwerkplan verder vorm te geven. Dit is opmerkelijk, omdat de spd wel de goedkeuring moet geven aan het plan. Het is niet duidelijk of het concept-leerwerkplan in deze gevallen al meteen is goedgekeurd door de spd.

Tabel 6: studenten over begeleiding op de stageschool (percentages) [eindmeting]

	(helemaal) mee oneens	niet mee eens/ niet oneens	(helemaal) mee eens	N
Het was duidelijk bij wie ik terecht kon met mijn vragen op het ROC	9%	13%	78%	24
Mijn werkplekbegeleider op het ROC/ AOC heeft mij geholpen mijn leerwerkplan verder vorm te geven	41%	9%	50%	24
Mijn werkplekbegeleider op het ROC/ AOC woonde regelmatig mijn lesactiviteiten bij	22%	17%	61%	24
Mijn werkplekbegeleider op het ROC/ AOC gaf feedback op de door mij ondernomen activiteiten	17%	4%	78%	24

Wat betreft de kwantiteit van de begeleiding, stelt een aantal studenten dat er te weinig begeleiding is. Dit beeld wordt bevestigd wanneer een vergelijking wordt gemaakt tussen studenten die stagelopen in het voortgezet onderwijs en studenten die stagelopen op een ROC/ AOC (tabel 7).

Tabel 7: Hoeveel minuten voerde je begeleidingsgesprekken met je spd (gemiddeld per week)? (percentages) [eindmeting] (bron: meting kwaliteitszorg HAN)

	ROC/ AOC (n=54)	vo (n=380)
0-20 minuten	30%	23%
20-60 minuten	57%	57%
meer dan 60 minuten	13%	20%
<i>Gemiddelde in minuten</i>	<i>44,8</i>	<i>51,8</i>

In tabel 7 is te zien dat studenten die stage lopen op een ROC/ AOC gemiddeld minder uren stagebegeleiding krijgen dan studenten die stage lopen in het vo. De studenten in het vo krijgen gemiddeld 52 minuten begeleiding, tegenover 45 minuten voor studenten op een ROC/ AOC. Er zijn op ROC's/ AOC's aan de ene kant relatief veel studenten die weinig begeleiding (minder dan 20 minuten) krijgen, en aan de andere kant relatief weinig studenten die veel begeleiding (meer dan 60 minuten) krijgen.

Opvallend is verder dat het beeld van studenten over de begeleiding erg wisselt. Een aantal studenten heeft meerdere stages gelopen in het mbo en zij geven aan dat er de ene keer sprake is van goede begeleiding, de andere keer ontbreekt de begeleiding grotendeels.

De rol van het leerwerkplan

De rol van het leerwerkplan kwam zowel in de nul- als eindmeting aan bod. De resultaten uit beide metingen laten een verschillend beeld zien (tabel 8).

De meeste werkplekbegeleiders waren ten tijde van de nulmeting niet betrokken bij het leerwerkplan van de student. Een deel van hen heeft het wel gezien, maar heeft er verder geen rol in gespeeld, anderen hebben het leerwerkplan helemaal niet gezien. Twee van de geïnterviewde werkplekbegeleiders geven aan dat ze echt betrokken zijn bij het plan en ook het proces bewaken. Studenten ervaren het leerwerkplan zelf niet altijd als zinvol. Zeven van de twaalf geïnterviewde studenten bespreekt het plan dan ook niet met de werkplekbegeleider op de werkplek. Voor de vijf andere studenten is het plan wel sturend geweest in de stage en heeft ook de werkplekbegeleider op de werkplek een rol gehad.

De scores uit de eindmeting verschillen van de bovenstaande uitkomsten. Het merendeel van de werkplekbegeleiders geeft aan, dat het plan aan bod kwam tijdens de gesprekken met de student, en sturend was tijdens de stage. Per geïnterviewde student is het verschillend of het plan wel of geen sturende rol speelt in de stage. Het overgrote deel van de studenten bespreekt het leerwerkplan met de werkplekbegeleider op de werkplek. Voor drie studenten speelde het plan nauwelijks een rol in de stage, één student heeft een leerwerkplan gemaakt maar dit niet besproken met de werkplekbegeleider.

Tabel 8: rol van het leerwerkplan in de stage (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Heb het gezien, niet betrokken bij de invulling	2		1	
Daar zie ik niet zo veel van	3			
Betrokken: bewaken van het proces, meedenken planning e.d.	2		1	
Niet besproken met de werkplekbegeleider, speelde vrijwel geen rol		7		3
Besproken met de werkplekbegeleider, sturend in stage		5	5	8

Algemeen oordeel begeleiding op de stageschool

We kunnen het oordeel van studenten die stagelopen op een ROC/ AOC vergelijken met studenten die stagelopen in het vo (tabel 9). We zien dan dat de tevredenheid van studenten over ROC's/ AOC's als stageplek iets lager is dan over het vo als stageplek, maar de verschillen zijn klein en de score op tevredenheid is hoog.

Tabel 9: algemeen oordeel begeleiding op de stageschool, gemiddeld op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden) (bron: meting kwaliteitszorg HAN)

	ROC/ AOC (n=54)	vo (n=376)
Ik vind deze stageschool geschikt om de doelen in mijn stageplan / leerwerkplan te realiseren.	4,0	4,2
Ik ben tevreden over de wijze waarop de stageschool de stage georganiseerd en begeleid heeft.	3,7	4,0

Samenvatting begeleiding door de mbo - werkplekbegeleider

Studenten en werkplekbegeleiders zijn grotendeels tevreden over de kwaliteit van de begeleiding op het ROC, hoewel de hoeveelheid begeleiding minder is dan bij een stage in het vo. Daarnaast zijn de ervaringen van studenten wat betreft de begeleiding wisselend en is de rol van het leerwerkplan tijdens de stage beperkt. Tot slot: over het algemeen zijn studenten tevreden over hun stageplek in het mbo.

4.3 Begeleiding op de stageplek door de begeleider van ILS-HAN

Tijdens de interviews en in de vragenlijst in zowel de nul- als eindmeting is gevraagd naar de mening van werkplekbegeleiders en studenten over de begeleiding op de stageplek door ILS-HAN. We zien een duidelijk verschil in nul- en eindmeting in de interviews wat betreft de beoordeling van de begeleiding door ILS-HAN. Waar het contact tussen ROC/ AOC in de nulmeting beperkt was of in ieder geval wisselend werd beoordeeld, waren studenten en werkplekbegeleiders hierover meer tevreden in de eindmeting. Opvallend is dat de studenten opmerkelijk negatiever antwoordden dan de werkplekbegeleiders. Aanvullend hebben we onderzocht of de tevredenheid van studenten die stage lopen in het mbo verschilt van studenten die hun stage in het vo hebben gedaan. Er blijkt geen verschil te zijn.

Begeleiding door de begeleider van ILS-HAN

De uitkomsten uit de interviews wat betreft de begeleiding door de instituutsbegeleider zijn weergegeven in tabel 10. In de nulmeting kwam naar voren dat de begeleiding van de studenten door ILS-HAN wisselend wordt ervaren door de werkplekbegeleiders. Er zijn duidelijke verschillen per ILS-HAN - begeleider. Wat betreft de studenten: tien van de twaalf geïnterviewden gaven aan dat de begeleider vanuit ILS-HAN nooit een les heeft bezocht en de student eigenlijk geen begeleiding heeft gekregen. Een aantal studenten weet niet wie de begeleider vanuit ILS-HAN is.

Tijdens de eindmeting gaven vier werkplekbegeleiders aan, dat iemand van ILS-HAN op lesbezoek is geweest, ten opzichte van één werkplekbegeleider bij wie dat niet zo was. Wat betreft de geïnterviewde studenten kunnen we concluderen dat bij zes studenten de ILS-HAN begeleider wel op stage bezoek is geweest, al geven nog steeds vijf studenten aan dat dit bij hun niet zo is. Studenten merken op, dat het bij problemen wel mogelijk is om vaker contact te hebben.

Werkplekbegeleiders en studenten geven verbetertips aan wat betreft de begeleiding door ILS-HAN. Momenteel is er meestal een lesbezoek, vindt een eindgesprek plaats en het merendeel van de werkplekbegeleiders weet bij wie op ILS-HAN ze terecht kunnen. Echter, sommigen vinden dat er meer begeleiding mag zijn ('hoe meer hoe beter'). Eén respondent merkte op, dat de beoordeling wordt gedaan door ILS-HAN en dat de stageschool hier geen zicht op heeft door gebrek aan afstemming. Een andere werkplekbegeleider vond dat ILS-HAN juist te veel stuurde tijdens de stage. Verder noemde één werkplekbegeleider dat op zijn school een stagebezoek door ILS-HAN als voorwaarde geldt om een stageplaats te kunnen aanbieden voor ILS-HAN studenten. Eén student was ontevreden over de begeleiding van ILS-HAN: hij vertelde dat hij zichzelf moest redden.

Tabel 10: tevredenheid met werkplekbegeleider ILS-HAN, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Afhankelijk van de werkplekbegeleider, soms kwam hij wel op bezoek, soms niet. Ik weet wel bij wie ik terecht kan	2			
Ze mogen wel langskomen, maar het kan ook via de mail	1			
Lesbezoek en gesprek (kopopleiding) vakdidacticus en algemeen werkplekbegeleider. Bij problemen vaker.	1		1	3
Te weinig (één keer geweest), weet niet bij wie ik terecht kan bij problemen.	1			1
Voldoende, maar hoe meer hoe beter	3			2
Nooit een lesbezoek geweest / geen begeleiding		9	1	5
Lesbezoek(en) geweest		2	4	6

Algemeen oordeel instituutsbegeleider

In de meting kwaliteitszorg werden vragen gesteld over de tevredenheid met de instituutsbegeleider. De vraag was, of de tevredenheid van studenten over hun instituutsbegeleider samen hangt met hun stageplaats: vo of mbo. De resultaten daarvan staan weergegeven in tabel 11. Studenten die stagelopen op een ROC/ AOC verschillen in tevredenheid over de instituutsbegeleider nauwelijks met studenten die stagelopen in het vo.

Tabel 11: algemeen oordeel begeleider ILS-HAN, gemiddeld op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden) (bron: meting kwaliteitszorg HAN)

	ROC/ AOC (n=54)	vo (n=366)
Mijn algemene oordeel over de stagebegeleiding van mijn instituutsbegeleider is positief	3,3	3,2
Mijn instituutsbegeleider heeft me goed begeleid bij het opstellen van een leerwerkplan/stageplan.	3,3	3,1

Samenvatting begeleiding door de instituutsbegeleider

Samenvattend kunnen we stellen dat studenten en werkplekbegeleiders wisselend tevreden zijn over de begeleiding door de ILS-HAN –begeleider. Studenten zijn hierover negatiever dan werkplekbegeleiders. In de eindmeting waren studenten hierover meer tevreden dan in de nulmeting, verbeteringen blijven wenselijk. De mate van tevredenheid van studenten over de ILS-HAN –begeleider hangt niet samen met de stageplek: in het vo of mbo.

4.4 Toerusting van studenten op de stage

Een belangrijke vraag is of studenten voldoende toegerust zijn om stage te lopen in het mbo. Deze vraag is aan zowel studenten als werkplekbegeleiders voorgelegd in de interviews, in de nul- en eindmeting. In de gesprekken met zowel studenten als werkplekbegeleiders komt op de eerste plaats naar voren dat het anders is om een stage te lopen in het mbo dan in het vo vanwege de grote verschillen tussen beide soorten opleidingen. Studenten vinden dat zij hierop niet genoeg zijn voorbereid. Daarnaast zouden studenten en werkplekbegeleiders het goed vinden als er meer aandacht voor de mbo-doelgroep zou komen tijdens de opleiding. Het merendeel van de werkplekbegeleiders vindt zichzelf voldoende toegerust om studenten te begeleiden, enkelen zouden scholing hierin wenselijk vinden. Opvallend is dat studenten professionalisering van werkplekbegeleiders adviseren.

Toerusting studenten

Studenten en werkplekbegeleiders geven aan dat een stage in het mbo anders is dan een stage in het vo. Het niveau van leerlingen is anders, er zijn grote leeftijdsverschillen in één klas, structuur is belangrijk, de leerlingen zijn ouder en de vakinhoud

is meer praktijk gerelateerd in vergelijking met het vo. Ook is er een verschil in opleiden: de organisatiestructuur, het werken met competenties en de coachende/ begeleidende rol die een docent in het mbo heeft. Een andere werkplekbegeleider merkte op, dat studenten niet gewend zijn aan de losse omgang met leerlingen, of niet bekend zijn met het kwalificatiedossier.

De resultaten afkomstig uit de interviews met studenten en werkplekbegeleiders zijn weergegeven in tabel 12. Studenten vinden in grote meerderheid dat ze niet voldoende toegerust zijn om stage te lopen in het mbo. De redenen die studenten hiervoor noemen, lopen uiteen: studenten die afkomstig zijn uit het bedrijfsleven of zelf een mbo opleiding hebben gevolgd, geven aan dat zij vooral vakdidactiek gericht op het mbo missen. Andere studenten missen naast didactische vaardigheden ook inhoudelijke kennis. Zoals hierboven beschreven geven studenten grote verschillen aan tussen het vo en het mbo.. Deze verschillen vragen van stagiaires veel inzet om hun lessen naar het mbo aan te passen.

Het merendeel van de studenten en de werkplekbegeleiders is van mening dat er tijdens de opleiding meer aandacht zou moeten zijn voor de vorm die vakken hebben in het mbo. Er zijn ook werkplekbegeleiders die vinden dat studenten wel toegerust zijn voor een stage in het mbo. Zij noemen studenten die zelf uit het werkveld komen of een mbo-opleiding hebben gedaan, als voorbeeld: zij hebben hierin een voorsprong. Tot slot wordt door studenten en werkplekbegeleiders genoemd dat het nodig is om zelfstandig te werken en flexibel te zijn: je wordt in het diepe gegooid en uitgedaagd om zelf je weg te vinden. Niet iedere student is hier toe in staat.

Tabel 12: zijn studenten voldoende toegerust voor een stage in het mbo, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Meer aandacht voor de vorm van vakken in het mbo	3	3	1	3
Studenten moeten het gewoon gaan doen, ervaren	2			
Hangt af van eigen persoonlijkheid	1		2	1
Ze schatten het niveau van de leerlingen te hoog in	2			
Wisselt per student en opleidingsfase	1		2	
Voldoende kennis van het vakgebied	1		2	3
Niet voldoende voorbereid vanuit ILS-HAN		7	1	9
Wel voldoende voorbereid vanuit ILS-HAN		3	1	1
Toegerust met eigen praktijkkennis		3	1	1

Toerusting werkplekbegeleiders

De antwoorden op de vraag aan werkplekbegeleiders of zij zich voldoende toegerust voelen om studenten te begeleiden staan weergegeven in tabel 13. Het merendeel van de ondervraagde werkplekbegeleiders vindt zichzelf voldoende toegerust om de studenten te begeleiden. Eén werkplekbegeleider was hierover onzeker omdat zij / hij zelf nog niet afgestudeerd was. Vijf werkplekbegeleiders gaven aan dat het wenselijk is om scholing te krijgen van ILS-HAN ten aanzien van de begeleiding van stagiaires. Dit is mede om als ROC/ AOC en ILS-HAN met elkaar in gesprek te raken. Eén werkplekbegeleider gaf aan, dat zij zelf al intervisie krijgt op haar ROC/ AOC.

We willen opmerken, dat zes studenten (drie per meting) later adviseerden om werkplekbegeleiders (verplicht) te professionaliseren wat betreft de begeleiding van stagiaires. Zie daarvoor tabel 25 in de paragraaf 'Adviezen ter verbetering van de samenwerking tussen ROC en AOC en ILS-HAN'. Studenten gaven ook aan, dat veel opleidingen in het mbo niet goed weten, wat er van de student verwacht wordt tijdens de stage. Onze conclusie is dat er verschillende percepties zijn bij studenten enerzijds en werkplekbegeleiders anderzijds over de vraag of de werkplekbegeleiders voldoende toegerust zijn om studenten te begeleiden.

Tabel 13: voldoende toegerust om studenten te begeleiden (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Frequentie werkplekbegeleiders nulmeting (n=7)	Frequentie werkplekbegeleiders eindmeting (n=6)
Ja	2	4
Ja, maar scholing vanuit ILS-HAN is wel wenselijk (Waar beoordelen we op? Goed om met elkaar te bekijken, goed voor het contact met ILS-HAN).	5	
Nee, is onzeker		1

Samenvatting toerusting van studenten op de stage

We kunnen stellen dat het voor studenten een groot verschil is of zij stage lopen in het mbo of in het vo. Een aantal geeft aan niet voldoende voorbereid te zijn op een stage in het mbo. Zowel werkplekbegeleiders als studenten vinden het wenselijk als ILS-HAN hen hierop beter voorbereid. Werkplekbegeleiders in het mbo achten zichzelf in merendeel voldoende toegerust om studenten te begeleiden. Tegelijkertijd is in de ogen van de studenten scholing van deze werkplekbegeleiders wenselijk.

4.5 Stageactiviteiten

Tijdens de interviews in zowel de nul- als de eindmeting hebben we studenten en werkplekbegeleiders gevraagd naar de activiteiten die studenten uitvoeren tijdens hun stage. Immers, studenten kunnen op verschillende manieren worden ingezet op de stageschool. In welk jaar een student de stage uitvoert speelt hierbij een belangrijke rol. In de interviews kwam naar voren dat naast de taken die een student uitvoert tijdens de stage, ook het gevoel dat de student bij de organisatie heeft belangrijk is. Voelt de student zich volwaardig lid van het team? Dit is het geval bij het merendeel van de studenten.

Uitgevoerde activiteiten

Wat betreft de activiteiten die studenten uitvoeren tijdens de stage blijkt dat dit vooral zijn: het voorbereiden en het uitvoeren van lesactiviteiten, het reflecteren hierop en het spreken met docenten (tabel 14). De taken die een student doet, hangen mede af van de fase van de opleiding. Zo wordt in de lio-stage van de student verwacht dat hij zelfstandig meedraait in het team, terwijl in eerdere stages meer nadruk ligt op observeren en meekijken. Vergaderingen bijwonen of het participeren in een werkgroep worden het minst vaak gedaan. Slechts één student houdt zich buiten het lesgeven nauwelijks bezig met andere activiteiten. Twee studenten gaven aan, dat je zelf je kans moet grijpen om meer te doen dan alleen lesgeven.

Tabel 14: de student in de organisatie: taken (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Primaire taak is lesgeven, wel kennismaking met andere activiteiten	2	-(²)	1	1
Verwacht wel, afhankelijk van de opleidingsfase, dat de student volledig meedraait	2	-	4	11

De plaats in het team

Naast de uitgevoerde taken is het belangrijk dat studenten zich onderdeel voelen van de school en het team. Meer dan de helft van de geïnterviewde studenten voelde zich een onderdeel van het team als collega (tabel 15). Eén student merkte op, dat hij zich wel lid van het team voelde, maar niet van de organisatie als geheel. Een schoolopleider merkte op, dat de organisatie en de collega's in het team ook van de student kunnen leren. Het is dus niet alleen de student die baat heeft bij de stage. Het team moet dit echter wel zelf in zien.

² Studenten zijn in de nulmeting niet expliciet doorgevraagd over dit onderdeel.

Tabel 15: de student in de organisatie, plaats in het team (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting	Eindmeting
	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie studenten (n=12)
Student maakt niet echt deel uit van het team	4	1
Student maakte deel uit van het team als collega	6	9

Samenvatting stage activiteiten

Afhankelijk van het jaar van hun opleiding voeren studenten meer of minder activiteiten uit op hun stageschool. Voor het grootste deel van de studenten betreft dit meer dan alleen lesgeven. Naast de taken die zij uitvoeren, geeft het merendeel van de studenten aan dat zij zich volwaardig deel voelden van het team.

4.6 Leerwerktaken

Een specifiek deel van de activiteiten die studenten uitvoeren op hun stageplek zijn de leerwerktaken. De leerwerktaken waar een student in zijn stage aandacht aan besteedt vloeien voort uit het persoonlijke leerwerkplan van de student. In de schriftelijke vragenlijst en ook in de interviews is aan studenten en werkplekbegeleiders gevraagd naar de bekendheid met de algemene dan wel mbo leerwerktaken. Ook is gevraagd naar het gebruik van de (mbo) leerwerktaken: welke van deze leerwerktaken hebben de studenten uitgevoerd, in hoeverre sloten deze aan bij het mbo en in hoeverre waren ze relevant voor de eigen ontwikkeling?

We kunnen uit de resultaten opmaken, dat het merendeel van de studenten van mening is dat de leerwerktaken duidelijk omschreven zijn.

Uit de interviews in de nulmeting kunnen we concluderen, dat de meeste werkplekbegeleiders weten dat er leerwerktaken zijn, maar deze niet precies kunnen benoemen. Studenten waren met de leerwerktaken bekend, maar vonden deze niet goed aansluiten bij het mbo. Na de nulmeting zijn leerwerktaken ontwikkeld bedoeld voor studenten die in het mbo stage gaan lopen. De leerwerktaken vormden één van de drie treatments waarvan het effect in dit onderzoek wordt nagegaan (zie paragraaf 2.3).

Uit de resultaten van de interviews in de eindmeting bleek, dat de bekendheid met de specifieke mbo – leerwerktaken onder zowel werkplekbegeleiders als studenten zeer beperkt is. Geen van de studenten uit de interviews heeft deze leerwerktaken gebruikt, de respondenten van de vragenlijst laten een iets positiever beeld zien. Studenten die de leerwerktaken hebben gebruikt, oordeelden neutraal tot positief wat betreft de relevantie en de toepasbaarheid in het mbo.

Studenten hebben in de vragenlijst in de eindmeting een algemeen oordeel gegeven over de leerwerktaken. Zij zijn hierover overwegend positief. Daarnaast werd de volgende stelling geponeerd: ‘De leerwerktaken van het instituut hebben bijgedragen aan mijn ontwikkeling tot leraar’. Studenten in het mbo zijn meer tevreden over de leerwerktaken met betrekking tot hun ontwikkeling als leraar, in vergelijking met studenten die stage liepen in het vo. Gezien de onbekendheid van de studenten (zie tabel 17) met de mbo-leerwerktaken is het waarschijnlijk dat veel studenten hier een oordeel geven over de algemene leerwerktaken en dus niet over de leerwerktaken specifiek voor het mbo.

Bekendheid met de leerwerktaken

Uit de nulmeting kwam naar voren, dat de meeste werkplekbegeleiders weten dat er leerwerktaken zijn, maar deze niet precies kunnen benoemen (tabel 16). Zij ervaren over het algemeen geen problemen met de uitvoering van de leerwerktaken. Een enkele leerwerktaak vinden zij minder geschikt voor het mbo, maar meestal zijn de taken wel in te passen in de mbo-context. Studenten vonden dat de leerwerktaken niet goed aansluiten bij het mbo. Veel leerwerktaken moeten zij zelf aanpassen aan de mbo-context.

Tabel 16: bekendheid werkplekbegeleiders met algemene leerwerktaken (aantallen) [nulmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)
Weet dat ze er zijn, maar niet de precieze inhoud	3
Nee, laat ze gewoon uitvoeren	1
Ja	3

In het schooljaar 2011-2012 zijn een aantal leerwerktaken ontwikkeld specifiek voor het mbo. Tijdens de interviews in de nameting is aan werkplekbegeleiders en studenten gevraagd of zij bekend zijn met deze mbo-leerwerktaken (tabel 17).

Tabel 17: bekendheid werkplekbegeleiders en studenten met leerwerktaken mbo (aantallen) [eindmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Ik ben met geen enkele leerwerктаak bekend		2
Ik ben wel bekend met de leerwerktaken, maar niet die specifiek voor het mbo	6	8
Ik ben bekend met de leerwerktaken voor het mbo		1

Zoals we uit de bovenstaande tabel af kunnen leiden, is de bekendheid van de mbo - leerwerktaken onder zowel werkplekbegeleiders als studenten beperkt. Van de studenten die geïnterviewd werden, geeft één student aan bekend te zijn met de leerwerktaken die speciaal ontwikkeld zijn voor het mbo. Geen van de geïnterviewde werkplekbegeleiders was bekend met de leerwerktaken van het mbo. Echter uit reacties vanuit het ILS-HAN naar aanleiding van dit onderzoek is gebleken dat een aantal docenten heeft meegewerkt aan de verbetering van de leerwerktaken, zij hebben aan het einde van studiejaar 2011-2012 feedback gegeven op de bestaande leerwerktaken. Hieruit blijkt dat een aantal werkplekbegeleiders wél bekend is met de leerwerktaken.

Het gebruik van de leerwerktaken voor het mbo

In de eindmeting zijn de leerwerktaken die specifiek zijn ontwikkeld voor het mbo aan studenten voorgelegd. Er is hen gevraagd welke van deze leerwerktaken zij hebben uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn weergegeven in tabel 18 (interviews) en 19 (vragenlijst).

Geen van de studenten uit de interviews heeft de leerwerktaken voor het mbo gebruikt. Vijf studenten hebben de algemene leerwerktaken uitgevoerd, die zij daarop hadden aangepast aan het mbo. Even zoveel hebben zelf leerwerktaken ontwikkeld. Van de werkplekbegeleiders weten vier niet precies, welke leerwerktaken de student uitvoerde. Voor een schoolopleider was de vraag, hoe de leerwerktaken 'tot leven' kunnen komen. Het juiste format voor het gebruik heeft zij nog niet gevonden.

Tabel 18: uitvoering mbo – leerwerktaken (aantallen) [eindmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
De student heeft de algemene leerwerktaken uitgevoerd		5
De studenten heeft de mbo - leerwerktaken uitgevoerd		
De student heeft zelf leerwerktaken ontwikkeld en deze uitgevoerd		5
De werkplekbegeleider weet niet met welke leerwerktaken de student bezig is (geweest)	4	

Uit de vragenlijst komen iets andere resultaten naar voren. Daaruit blijkt, dat de mbo-leerwerktaken door enkele studenten worden gebruikt. De leerwerktaken die het meest worden gebruikt zijn: 'Het construeren van een formatieve toets', 'Het maken van een beoordelingsformulier' en 'Wegwijs in het ROC'.

Tabel 19: Heb je de volgende leerwerktaak uitgevoerd tijdens je stage? (aantallen) [eindmeting³]

	Aantal studenten dat leerwerktaak gebruikte	Deze leerwerktaak was relevant voor mijn eigen ontwikkeling			Deze leerwerktaak sluit aan bij het mbo		
		(helemaal) oneens	neutraal	(helemaal) eens	(helemaal) oneens	neutraal	(helemaal) eens
WPL1							
Wegwijs in het ROC: Kennismaking met de organisatie	2	0	1	1	0	1	1
Stagebegeleiding van de mbo-student binnen de school-1	0						
Totaal (N)	6						
WPL2							
Wegwijs in het ROC: Kennismaking met de organisatie	2	0	2	0	1	0	1
Je bent nooit te oud om te leren: Twee leerwegen: BOL en BBL	1	0	0	1	0	0	1
Het construeren van een formatieve toets	4	1	0	3	2	0	2
Het maken van een beoordelingsformulier	4	1	0	3	1	0	3
Projectonderwijs – 2	1	0	0	1	0	0	1
Stagebegeleiding van de mbo-student binnen de school – 2	1	1	0	0	1	0	0
Van kwalificatiedossier tot diploma – 1	0						
Zoek de verschillen – 1	0						
N	8						
WPL3							
Wegwijs in het ROC: Kennismaking met de organisatie	4	0	1	3	0	2	2
Je ben nooit te oud om te leren: omgaan met leeftijdsverschillen in de groep	2	0	0	2	0	0	2
Je bent nooit te oud om te leren: Diversiteit van het mbo	2	0	0	2	0	0	2
Het evalueren van een examenplan	1	0	0	1	0	0	1
Projectonderwijs – 1	1	0	0	1	0	0	0
Projectonderwijs – 3	1	0	0	1	0	0	1
Stagebegeleiding van de MBO-student binnen de school – 3	1	0	0	1	0	0	1
Van kwalificatiedossier tot diploma – 2	0						
Van Kwalificatiedossier tot diploma – 3	1	0	1	0	0	1	0
Zoek de verschillen – 2	2	0	1	1	0	2	0
Zoek de verschillen – 3	1	0	1	0	0	1	0
N	10						

³ Vanwege de lage aantallen worden geen percentages opgenomen.

Duidelijkheid, aansluiting en relevantie van de leerwerktaken

Studenten is gevraagd naar hun oordeel over de leerwerktaken, in termen van duidelijkheid, aansluiting met het mbo, relevantie en toepasbaarheid. We kunnen opmaken dat studenten verdeeld zijn over de mate waarin de leerwerktaken duidelijk omschreven zijn. Meer dan de helft van de studenten vindt de leerwerktaken wel helder beschreven (tabel 20).

Tabel 20: mening studenten over de algemene leerwerktaken (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Frequentie studenten voormeting (n=12)	Frequentie studenten nameting (n=12)
Sloten goed aan bij het mbo	1	5
Sloten niet aan, niet uitvoerbaar in het mbo	5	1
Waren duidelijk	3	3
Waren niet altijd helder	4	

Wat betreft de relevantie van de leerwerktaken blijkt het volgende uit de nulmeting: studenten vonden de leerwerktaken niet goed aansluiten bij het mbo, zo bleek uit de interviews. Het ging hier om de algemene leerwerktaken. In de vragenlijst is gevraagd welke leerwerktaken als meest zinvol, enigszins zinvol en als minst zinvol zijn ervaren. In bijlage 4 is hiervan een overzicht opgenomen. Vanwege de grote verscheidenheid aan leerwerktaken, in combinatie met de lage respons, bleek het niet mogelijk om iets te zeggen over leerwerktaken die wel of niet zinvol worden gevonden. Deze resultaten kunnen dus niet worden beschouwd als een representatief beeld.

In de eindmeting komt naar voren dat studenten die de leerwerktaken voor het mbo hebben gebruikt, in het algemeen neutraal tot positief oordelen wat betreft de relevantie en de toepasbaarheid van de taken in het mbo. De gebruikte leerwerktaken waren relevant voor de eigen ontwikkeling en sloten goed aan bij het mbo. Er is een klein aantal studenten die de leerwerktaken niet zinvol vond (zie tabel 19 en 20).

Oordeel over de leerwerktaken

Studenten hebben een algemeen oordeel gegeven over de leerwerktaken, de resultaten daarvan zijn weergegeven in tabel 21. Studenten zijn positief over de leerwerktaken. We merken op dat de meeste studenten hier waarschijnlijk de algemene leerwerktaken bedoeld hebben, aangezien de leerwerktaken specifiek voor het mbo slechts bij enkele studenten bekend zijn. Ook valt op dat de meeste studenten niet worden begeleid door de spd bij de uitvoering van de leerwerktaak; 35% wordt wél begeleid.

Tabel 21: kwaliteit van de leerwerktaken (percentages) [eindmeting]

	(helemaal) mee oneens	niet mee eens/ niet oneens	(helemaal) mee eens	N
De leerwerktaken zijn op een heldere manier beschreven	9%	35%	57%	
De leerwerktaken helpen mij invulling te geven aan de stage	22%	30%	48%	24
De spd heeft mij geholpen bij de uitvoering van de leerwerktaak	43%	22%	35%	24

Daarnaast werd studenten die stage liepen in het vo en in een ROC/ AOC gevraagd in hoeverre de leerwerktaken van het instituut hebben bijgedragen aan hun ontwikkeling tot leraar. Studenten die stage hebben gelopen op een ROC/ AOC scoorden deze vraag gemiddeld 3,6 op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens), tegenover gemiddeld 3,2 voor de studenten die een vo stage deden. Dit betekent dat studenten in het mbo meer tevreden zijn over de leerwerktaken met betrekking tot hun ontwikkeling als leraar. Gezien de eerdere bevindingen (geringe bekendheid met mbo leerwerktaken) is dit opvallend. Het is waarschijnlijk dat veel studenten ook hier een oordeel geven over de algemene leerwerktaken, en dus niet over de leerwerktaken specifiek voor het mbo.

Samenvatting leerwerktaken

Werkplekbegeleiders zijn bekend met de algemene leerwerktaken maar niet precies op de hoogte van de inhoud. De specifieke mbo-leertaken die voor het eerst zijn ontwikkeld in het kader van het project Krachtig Meesterschap, zijn minder bekend onder werkplekbegeleiders en studenten en deze worden ook nauwelijks gebruikt. Uit de vragenlijst komt naar voren dat de ontwikkeling van leerwerktaken specifiek voor

In de nul- en eindmeting is aan studenten en werkplekbegeleiders gevraagd naar hun oordeel over het ROC/ AOC als stageplek voor studenten van de tweedegraads lerarenopleiding. Het beeld van studenten en werkplekbegeleiders over het ROC/ AOC als stageplek is voor de respondenten uit de nul- en eindmeting nagenoeg gelijk. De werkplekbegeleiders zijn hierover positief, terwijl studenten verdeeld zijn in hun mening hierover. Dit heeft te maken met de complexe organisatie structuur en de goede begeleiding die vereist is, maar soms ontbreekt. Daarnaast is gevraagd naar de mogelijkheid in het mbo om de SBL-competenties te ontwikkelen. Hierop antwoorden zowel werkplekbegeleiders als studenten positief.

Oordeel ROC/ AOC als stageplek

De werkplekbegeleiders zijn positief over een ROC/ AOC als stageplek voor studenten van de tweedegraads lerarenopleidingen. Studenten zijn hierover verdeeld, zij raden niet altijd een stage in het mbo aan. Eén van de redenen die genoemd wordt door een aantal is het gebrek aan structuur of begeleiding in de mbo-organisatie. De organisatiestructuur van een ROC/ AOC is ook lastiger te doorgronden dan de organisatiestructuur van een middelbare school. Studenten lopen daardoor soms het risico dat ze de weg kwijt raken en tijdens hun stage 'verdrinken'. Aan de andere kant wordt deze dynamische omgeving door studenten juist als leerzaam ervaren. De doelgroep spreekt een aantal studenten aan, terwijl anderen daar juist meer moeite mee hebben.

SBL - competenties

Zowel de studenten als werkplekbegeleiders geven aan dat het over het algemeen goed mogelijk is de SBL - competenties te ontwikkelen tijdens een stage in het mbo (tabel 22). Eén van de studenten vindt wel dat de gewichten anders liggen, de pedagogische competentie weegt zwaarder in het mbo dan in het vo. Dit punt werd ook genoemd door een werkplekbegeleider. Een enkele werkplekbegeleider gaf aan dat het wel mogelijk is het beoordelingsformulier met de SBL - competenties te gebruiken, maar dat de praktijk toch leidend is. De beroepsgerichtheid van het mbo zou toegevoegd kunnen worden in de SBL-competenties, dat ontbreekt nu volgens één van de werkplekbegeleiders. Een ander aspect dat in het mbo veel aandacht krijgt en in de SBL-competenties minimaal terug komt, is een competentie gericht op de rol van begeleider/coach

Tabel 22: aansluiting SBL - competenties mbo (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Nee, aansluiting is moeilijk		1		1
Oppervlakkig	1		1	3
Zijn goed toe te passen	3	9	3	7
Weet ik niet	1	2		1

Samenvatting ROC/ AOC als stageplek

Studenten en werkplekbegeleiders achten het mbo een goede stageplaats voor studenten van de tweedegraads lerarenopleiding. Studenten zijn wat voorzichtig in hun oordeel en sommigen benadrukken het belang van een goede begeleiding om te voorkomen dat zij 'verdrinken'. Net als in het vo is het mbo voor studenten een geschikte plaats om te werken aan de SBL-competenties.

4.7 Kenmerken van een ideale leerwerkplek

Zowel de werkplekbegeleiders als studenten zijn in de interviews in de nul- en eindmeting gevraagd kenmerken van een ideale leerwerkplek te benoemen. De conclusies uit beide metingen komen met elkaar overeen. Het belangrijkste criterium is volgens studenten en werkplekbegeleiders een goede begeleiding. Ook is het belangrijk dat studenten in een goed draaiend team terecht komen. Studenten en werkplekbegeleiders noemen ieder aanvullende voorwaarden die van belang zijn voor een goede leerwerkplek in het mbo.

Kenmerken van een ideale leerwerkplek

De kenmerken van een ideale leerwerkplek worden in tabel 23 weergegeven. Deze tabel is een samenvatting van de resultaten: kenmerken die in totaal maar door één respondent (werkplekbegeleider dan wel student) werden genoemd, zijn in onderstaande tabel niet weergegeven. In bijlage 3 is een volledig overzicht terug te vinden (tabel 48).

Het belangrijkste kenmerk van de ideale leerwerkplek voor zowel werkplekbegeleiders als studenten is goede begeleiding: een werkplekbegeleider die ervaring heeft, echt aanwezig is, de weg kent in de eigen organisatie en op de hoogte is van wat de lerarenopleiding vraagt. Vervolgens wordt door zowel de werkplekbegeleiders als studenten een goed draaiend team het belangrijkste gevonden. Dat wil zeggen, een team dat bereid is de studenten te begeleiden, waar goed onderling contact is en waar studenten gelijkwaardig behandeld worden. Ook het vertrouwen van de werkplekbegeleider in de student is van belang.

Daarnaast worden door studenten en werkplekbegeleiders nog andere kenmerken genoemd. Zo noemen de werkplekbegeleiders het belang van een open organisatie, ook benadrukken zij dat studenten de ruimte moeten krijgen om alle facetten van de organisatie te zien, zoals verschillende niveaus. Voor studenten is een belangrijk kenmerk dat zij iemand hebben om ervaringen mee uit te wisselen, ook duidelijke afspraken zijn een criterium. Een goede begeleiding en structuur is belangrijk, zeker omdat deze binnen het mbo vaak niet helder is. Tevens erkennen studenten dat het belangrijk is dat je zelf initiatief neemt.

Naast kenmerken voor een goede leerwerkplek noemden werkplekbegeleiders in het gesprek ook een aantal voorwaarden voor een goede stage. Zij vinden bijvoorbeeld dat de student in het mbo stage zou moeten lopen uit nieuwsgierigheid, niet omdat het moet. Tijdens de kennismaking moet duidelijk worden of het klikt tussen beide partijen en of de verwachtingen die de student heeft, kloppen met wat de stageplaats kan bieden. De student moet affiniteit met de opleiding hebben waar hij stage gaat lopen. Van de student wordt verwacht dat hij initiatief neemt en zelfstandig dingen kan oppakken. Van de stageschool mag verwacht worden dat deze de juiste voorwaarden creëert, zoals een werkplekbegeleider die genoeg uren heeft om de student te begeleiden en dit ook leuk vindt.

Tabel 23: kenmerken van een ideale leerwerkplek (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Een goed draaiend team bereid om de student te begeleiden, goed onderling contact/ gelijkwaardige behandeling	2	4	3	4
Goede begeleiding (een werkplekbegeleider die ook echt aanwezig is, die ervaring heeft), op de hoogte van wat de opleiding vraagt van student	4	9	4	9
Ruimte om alle facetten van de organisatie te zien (verschillende niveaus, opleidingen, etc.)	1	1	2	
De kans krijgen om het zelfstandig lesgeven te ontdekken.	1	1		
Open organisatie	1		2	2
Iemand om ervaringen mee uit te kunnen wisselen		1	1	1
Ruimte om te kunnen werken aan eigen opdrachten		2	1	
Feedback gericht op eigen opdrachten		2		
Duidelijke afspraken		1	1	2
Extra module mbo vanuit ILS-HAN		1		1
Structuur		1		1
De school moet de juiste voorwaarden creëren, bijvoorbeeld de werkplekbegeleider moet genoeg uren hebben, moet het leuk vinden			3	

Samenvatting kenmerken van een ideale leerwerkplek

De belangrijkste kenmerken voor een ideale leerwerkplek zijn een goede begeleiding voor de student en het team waar de student in terecht komt moet goed draaien.

4.8 Criteria goede leerwerktaken voor het mbo

Tijdens de interviews in zowel de voor- als nameting is gevraagd om een aantal criteria voor goede leerwerktaken voor het mbo te benoemen. Een moeilijke vraag voor zowel de werkplekbegeleiders als de studenten: zij noemen voornamelijk voorbeelden van goede leerwerktaken, in plaats van criteria waar deze aan moeten voldoen.

In de antwoorden zitten kleine verschuivingen tussen de nul- en nameting, terwijl studenten en werkplekbegeleiders het grotendeels eens zijn met elkaar. Volgens respondenten in de nulmeting is flexibiliteit het belangrijkste criterium, in de eindmeting is dit rekening houden met de mbo leerling. Een ander criterium dat door werkplekbegeleiders en studenten vaak wordt genoemd is dat leerwerktaken gerelateerd moeten zijn aan het beroepsgericht opleiden in het mbo, en dat deze concreet en helder moeten zijn.

Criteria goede leerwerktaken

De resultaten op de vraag criteria voor goede leerwerktaken in het mbo te noemen zijn weergegeven in tabel 24. De tabel is een samenvatting van de resultaten; wanneer een kenmerk in totaal maar door één respondent (werkplekbegeleider dan wel student) werd genoemd, is deze niet opgenomen in onderstaande tabel. Een totaal overzicht van de antwoorden op deze vraag staat weergegeven in de tabel in bijlage 3.

Tabel 24: criteria goede leerwerktaken voor het mbo (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Flexibiliteit: in te passen in de organisatie, praktisch uitvoerbaar binnen mbo, ook rekening houden met de verscheidenheid binnen het mbo (differentiatie)	6	5		2
Het moet binnen een bepaald tijdsplan uitgevoerd kunnen worden	1			1
Beoordelingsformulieren die het mogelijk maken kort en vlot te beoordelen	1	1		
Direct gerelateerd aan beroepsopleidingen, realistisch, verbinding met het vak zoals gegeven in mbo	3	2	1	
Stimuleren om bij verschillende docenten, niveaus en opleidingen binnen de sector te bekijken	1			1
Concreet, helder		3		2
Rekening houden met mbo leerling		3	1	3
Je moet iets over jezelf leren		1		1
Studenten komen er achter of het beroep van leraar worden iets voor hen is			2	

Het belangrijkste criterium is volgens de werkplekbegeleiders en studenten uit de nulmeting flexibiliteit. De leerwerktaak moet zo flexibel zijn dat deze is in te passen in de organisatie, praktisch uitvoerbaar is binnen de mbo-context en dus rekening houdt met de verscheidenheid binnen het mbo. Bij de eindmeting wordt het rekening houden met de mbo leerling door beide groepen respondenten als belangrijkste criterium gezien.

Een ander criterium dat genoemd is door beide groepen respondenten is dat de leerwerktaak gerelateerd moeten zijn aan beroepsopleidingen. De taak moet realistisch zijn en verbonden aan het vak zoals dat gegeven wordt in de mbo-opleiding. Voor studenten is het ook belangrijk dat de leerwerktaak concreet en helder zijn en rekening houden met de mbo-leerling.

Samenvatting criteria leerwerktaak mbo

Criteria van leerwerktaak en voorbeelden van onderwerpen die aan bod komen, lopen in de beantwoording van deze vraag door elkaar heen. De belangrijkste criteria voor de leerwerktaak in het mbo zijn dat de taak gemakkelijk aan te passen is aan de organisatie en de verscheidenheid binnen het mbo, tevens moet de taak rekening houden met de mbo-leerling. Ook een directe relatie met de beroepsopleiding en een concrete omschrijving zijn belangrijke kenmerken.

4.9 Adviezen ter verbetering van de samenwerking tussen ROC's/ AOC's en ILS-HAN

Ter afsluiting is aan studenten en medewerkers gevraagd, of zij adviezen hebben ter verbetering van de samenwerking tussen ROC's/ AOC's en ILS-HAN. Het oordeel van studenten en werkplekbegeleiders over de samenwerking tussen ROC/ AOC en ILS-HAN is wisselend. Het merendeel van de respondenten geeft als belangrijkste advies het contact tussen de stageplek en de opleiding te verbeteren. De werkplekbegeleider moet weten wat er van de student verwacht wordt, terwijl de opleiding op de hoogte zou moeten zijn van wat er op de stage gebeurt. Studenten adviseren een training voor werkplekbegeleiders.

Adviezen ter verbetering samenwerking ROC/ AOC en ILS-HAN

Werkplekbegeleiders van ROC's/ AOC's zijn eigenlijk niet ontevreden over de huidige samenwerking tussen ROC/ AOC en ILS-HAN. Desondanks is hun belangrijkste advies dat er meer contact komt tussen de ROC's/ AOC's en ILS-HAN. Wat kun je voor elkaar betekenen? Beiden partijen moeten elkaar ontmoeten. Daarnaast moet de begeleidend docent van ILS-HAN op de hoogte zijn van de gang van zaken in het mbo. Tevens zijn de ILS-HAN begeleiders nu onvoldoende bekend met de methodes van het mbo, de structuur en dergelijke. Twee werkplekbegeleiders geven het advies dat de contactpersoon van ILS-HAN op stagebezoek moet komen. Dit is opvallend, want een stagebezoek vanuit ILS-HAN is een verplicht onderdeel in de stage van een student.

Ook de studenten vinden het belangrijk dat er meer contact komt tussen ILS-HAN en het ROC/ AOC. Daarnaast geven zij het advies werkplekbegeleiders op het mbo te professionaliseren. Een cursus zou daarvoor eventueel verplicht moeten zijn. Zij adviseren ook in het curriculum van ILS-HAN meer aandacht te besteden aan het mbo, waardoor meer studenten kiezen voor de mbo-sector. Studenten geven als suggestie een aparte uitstroom te bieden voor studenten die kiezen voor het mbo, naast een uitstroom voor studenten die in het vo willen werken.

Eén van de werkplekbegeleiders schetst een ideale situatie van de samenwerking tussen de opleiding en de leerwerkplek: de student wordt geplaatst en maakt een afspraak voor kennismaking met het ROC/ AOC. Na dit gesprek beslissen student en ROC of de stage wel of niet doorgaat. Dan komt een vertegenwoordiger (begeleider) vanuit ILS-HAN langs op het ROC/ AOC om alles rondom de stage te bespreken met de werkplekbegeleider en de student. Afspraken kunnen meteen worden vastgelegd in een stagecontract.

De adviezen zoals weergegeven in tabel 25 betreffen een samenvatting. Adviezen die door een enkele respondent werden genoemd, zijn niet opgenomen. In bijlage 3 is de tabel te vinden met het totale overzicht van adviezen.

Tabel 25: Adviezen ter verbetering samenwerking ROC/ AOC en ILS-HAN (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerking	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Meer contact, ook inhoudelijk (Wat kun je voor elkaar betekenen? Elkaar ontmoeten)	3		2	5
Niet ontevreden over hoe het nu gaat	3		5	1
Meer aandacht voor beroepsonderwijs in curriculum om te zorgen dat meer studenten kiezen voor het beroepsonderwijs (mbo-module)	1	3		2
Professionalisering van werkplekbegeleiders in het mbo		3		3
ILS-HAN moet op stagebezoek komen		1	2	
Een aparte stroom voor vo en mbo		2		
ILS-HAN moet zorgen voor een betere begeleiding		1		1

Samenvatting adviezen ter verbetering samenwerking ROC/ AOC en ILS-HAN

Het belangrijkste advies om de samenwerking tussen ROC/ AOC en de opleiding te verbeteren, is het contact tussen de stageplek en de opleiding te intensiveren. In de eindmeting wordt aangegeven dat het contact geïntensiveerd is. Dat zou in de toekomst nog verder uitgebreid moeten worden. Beiden moeten van elkaar op de hoogte zijn wat er gebeurt en verwacht wordt. Het leerwerkplan en de stagebegeleiding is een gezamenlijke activiteit van de werkplekbegeleider, de ILS-HAN - begeleider en de student.

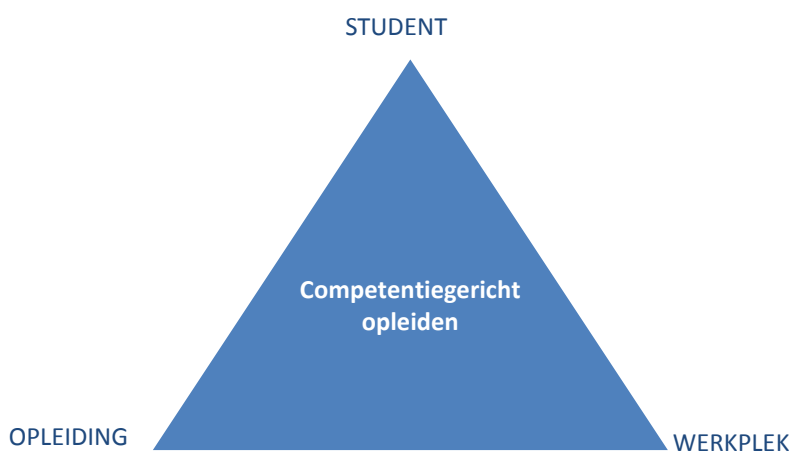
5. Conclusies

Middels dit flankerend onderzoek werd onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de excellente leerwerkplek. Dit onderzoek richt zich op het vaststellen van de effectiviteit van een drietal treatments:

- (1) Het draaiboek voor de leerwerkplek (Handleiding Werkplekieren)
- (2) Het format voor de leerwerktaken
- (3) De begeleidingsinfrastructuur

We zullen de resultaten bespreken aan de hand van de gouden driehoek van competentiegericht opleiden (Klarus, 2004). De basis voor leren op de werkplek wordt gevormd door het samenspel tussen de student, de opleiding en de werkplek. Wil er sprake zijn van een excellente leerwerkplek dan moet er overeenstemming zijn tussen de wensen en verwachtingen vanuit de drie actoren: opleiding, werkplek en student. We zullen de conclusies bespreken vanuit het gezichtspunt van deze drie actoren:

Figuur 1: Gouden Driehoek van Competentiegericht Opleiden (Klarus, 2004)

Voorafgaand aan de beschrijving van de conclusies willen we benadrukken dat er sprake is van verschillende rationales of handelingslogica's als we spreken over het leren in het opleidingsinstituut, in de lerarenopleiding en in de praktijk van het ROC/ AOC. Het leren in de beroepspraktijk is onderhevig aan het realiseren van de instellingsdoelen, het leren van mbo leerlingen. De logica van de lerarenopleiding daarentegen is met name gericht op de kwalificering van haar studenten. Deze gelaagdheid maakt het soms ingewikkeld om in het gesprek tussen instituutsbegeleiders en werkplekbegeleiders op het ROC/ AOC de specifieke vormen van leren in deze verschillende contexten recht te doen. Het resultaat kan zijn dat de student wordt aangesproken op eisen die in de ene, dan wel de andere context moeilijk te realiseren zijn. Het werken met "gesloten", dat wil zeggen te weinig flexibele leerwerktaken, is, zoals blijkt uit dit onderzoek, hiervan een voorbeeld (zie ook Nieuwenhuis en Van Woerkom, 2006; Timmermans, 2011). In dit geval waren de leerwerktaken soms te weinig toepasbaar in het mbo.

In het project is samengewerkt met 7 ROC's/ AOC's en ILS-HAN. Doel van het project was om met elkaar te werken aan het realiseren van excellente leerwerkplekken in ROC's/ AOC's. Daar zijn in iedere organisatie veel medewerkers bij betrokken. In iedere organisatie is gewerkt aan communicatie en overlegstructuren. Alle ROC's/ AOC's en ook ILS-HAN zijn omvangrijke en complexe organisaties en in elke organisatie is gekeken hoe de treatments geïmplementeerd konden worden. Naast activiteiten in de eigen organisatie is ook de samenwerking tussen de organisaties een belangrijk punt van aandacht geweest in het project.

We merken op dat een aantal van de ILS-HAN opleidingen reeds langer samenwerkt met het mbo. We maken in de conclusies echter geen onderscheid tussen opleidingen waar al langer met mbo's wordt samengewerkt en ILS-HAN opleidingen die pas recentelijk meer studenten op het mbo hebben.

5.1 Student

Voor het leren op de werkplek is het van belang dat de student participeert op de arbeidsplek. De student heeft voor een betekenisvolle leerwerkplek behoefte aan een omgeving waarin hij zich welkom voelt en waarin hij de mogelijkheden krijgt om deel te nemen aan activiteiten die zittende docenten ook uitvoeren. Hierin is een goede begeleiding van essentieel belang. Daarnaast is in dit onderzoek aandacht besteed aan de aansluiting tussen datgene dat de student leert op de opleiding en het werkveld waarin de student terecht komt, in dit geval het mbo.

Studenten redelijk tevreden over stageplek

Studenten zijn over het algemeen positief over de ontvangst op het mbo. In bijna alle gevallen geven studenten aan dat zij worden behandeld als collega, niet als stagiair. Vaak beperken de uitgevoerde activiteiten zich ook niet alleen tot lesgeven, maar worden studenten ook uitgenodigd om te participeren in andere activiteiten, zoals docentvergaderingen, teamuitjes, e.d.

Ook zijn studenten over het algemeen redelijk tevreden over de begeleiding op hun stageschool. Hoewel er iets minder tijd lijkt te zijn voor begeleiding dan in het vo, spreekt het grootste deel van de studenten wekelijks met de werkplekbegeleider. Toch zijn er ook gevallen waarin de begeleiding niet naar tevredenheid verloopt. Studenten geven soms aan dat werkplekbegeleiders te weinig tijd hebben en soms is er sprake van een gebrekkige communicatie tussen de opleiding (ILS-HAN) en de stageschool. Mede hierdoor, maar ook door de complexe organisatiestructuur van het ROC/ AOC, is soms niet duidelijk wie welke begeleidingsrol invult. Dit leidt er vooral toe dat de rol van werkplekbegeleider verschillend wordt ingevuld. Ook valt op dat het leerwerkplan of de leerwerktaken niet altijd een rol spelen in de begeleidingsgesprekken. Hierin lijkt tijdens dit project verandering te zijn gekomen: in de eindmeting bleek dat het leerwerkplan vaak wel een sturende rol speelt tijdens te begeleidingsgesprekken. In een ander deelproject van het project 'Krachtig Meesterschap' is dit thema besproken met betrokkenen van alle ROC's/ AOC's en ILS-HAN. In dit deelproject zijn in juni 2012 aanbevelingen opgesteld voor onder andere de rol van de werkplekbegeleider.

Studenten voelen zich niet voldoende voorbereid op het mbo

In dit onderzoek blijkt duidelijk dat er een kloof wordt ervaren door studenten tussen de opleiding en het mbo-werkveld. Een meerderheid van de studenten geeft aan dat ze zich niet voldoende voorbereid voelen voor een stage in het mbo. Stagelopen in het mbo is 'anders'. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste is de organisatiestructuur van het mbo niet hetzelfde als in het vo. Vaak zijn het complexe organisaties. Bovendien heeft vakinhoud vaak een directe relatie met het beroep waarvoor leerlingen worden opgeleid. Hierdoor voelen studenten zich voor nieuwe uitdagingen gesteld. Het feit dat er vaak een grote verscheidenheid aan leerlingen is (niveau, leeftijd, motivatie) maakt dat studenten het geleerde vaak niet zomaar in praktijk van het mbo kunnen toepassen.

Conclusie

De voorwaarden voor een excellente leerwerkplek zijn in het mbo deels aanwezig volgens studenten. Het mbo vormt in het algemeen volgens studenten een open en toegankelijke omgeving, waarin de student zo veel mogelijk wordt betrokken in de dagelijkse activiteiten. De belangrijkste factoren voor de student zijn de begeleiding op de leerwerkplek en een goed draaiend team. De voornaamste belemmering aangaande een ideale leerwerkplek is op dit moment de aansluiting tussen datgene dat de student tijdens de opleiding krijgt aangereikt en de (verwachting van) de leeromgeving waar de student terecht komt. Het geleerde lijkt vaak moeilijk in praktijk te brengen en het vraagt van studenten een extra inspanning. Er zou in de opleiding volgens studenten dan ook meer aandacht moeten zijn voor het mbo.

5.2 Opleiding

De opleiding ILS-HAN poogt te sturen op de kwaliteit van de leerwerkplek. Ze bepaalt dit echter niet alleen. De autonomie van de leerwerkplek en de logica en het ritme van het werk zijn heel belangrijk. ILS-HAN opteert daarom voor een goede begeleidingsinfrastructuur. Hierin staat de begeleiding van de student op de werkplek centraal. Om de stage betekenis vol te laten zijn en de begeleiding goed vorm te geven zijn enkele instrumenten ontwikkeld die allen beschreven zijn in de Handleiding Werkplekieren.

Hoewel er verbetering zichtbaar is, wordt er in het mbo nog te weinig gewerkt met het middel van de leerwerktaken om doelen te bereiken. De Handleiding Werkplekieren wordt vooral gebruikt als naslagwerk. Een ander belangrijk aspect van de begeleiding van ILS-HAN is het verplichte stagebezoek. Dit kon niet altijd plaats vinden. Wel lijken studenten redelijk tevreden over de ondersteuning vanuit ILS-HAN bij het opstellen van een leerwerkplan.

Communicatie ILS-HAN en ROC's/ AOC's

Communicatie tussen ILS-HAN en de stagescholen is belangrijk. Ook communicatie in de stagescholen is een aandachtspunt: ROC's/ AOC's zijn vaak grote en complexe organisaties in vergelijking met vo-scholen. De behoefte om meer te communiceren over het werkplekieren van studenten wordt zowel gevoeld bij medewerkers van ILS-HAN als ook bij medewerkers van ROC's/ AOC's. In overleg kan duidelijk worden wat verwacht en geëist mag/moet worden van studenten in de verschillende stagetypen. In de gesprekken tussen ipd's en werkplekbegeleiders speelt de beoordeling ook een belangrijke rol.

Gebruik Handleiding Werkplekieren kan beter

Bij de opstart van de stage kunnen studenten gebruik maken van de Handleiding Werkplekieren. In deze handleiding is informatie te vinden over de inrichting van de verschillende stagetypen, het leerwerkplan, de taken van de verschillende betrokkenen in het leerproces, de criteria waar een student aan moet voldoen in de verschillende stages en uit welke elementen het stageverslag dient te bestaan. Hoewel studenten positief zijn over de informatie die in deze handleiding gegeven wordt geeft een deel van de studenten en ook van de werkplekbegeleiders, aan dat ze de handleiding niet hebben gelezen. De belangrijkste kritiek is dat de handleiding te uitgebreid is. Studenten én werkplekbegeleiders gebruiken de handleiding dan ook vooral als een naslagwerk aan het begin van de stage.

Leerwerktaken mbo worden te weinig gebruikt

In het project zijn door medewerkers van ROC's/ AOC's en ILS-HAN gezamenlijk leerwerktaken ontwikkeld voor het mbo. De veronderstelling was dat in het gemeenschappelijk ontwikkelen van leerwerktaken de context van het mbo-onderwijs opgenomen kan worden. Een tweede reden om deze leerwerktaken samen te ontwikkelen was om van elkaar te leren. Ten slotte was de veronderstelling aanwezig dat leerwerktaken ontwikkeld samen met werkplekbegeleiders/ schoolopleiders van het ROC/ AOC ook door deze docenten gebruikt zouden worden. De eerste leerwerktaken specifiek voor het mbo zijn beschikbaar gekomen in studiejaar 2011-2012.

Uit dit onderzoek is gebleken dat er nauwelijks studenten zijn die bekend zijn met de leerwerktaken van het mbo. Dit geldt ook voor de werkplekbegeleiders. Ook zijn er bijna geen studenten die daadwerkelijk met deze leerwerktaken aan de slag zijn gegaan. Bij de studenten die hiermee wel bekend zijn, is de waardering van de leerwerktaken goed. Zij zijn tevreden over de toepasbaarheid en de relevantie voor de eigen ontwikkeling.

Ook de SBL-competenties blijken goed te kunnen worden toegepast op het mbo.

Studenten vinden stagebezoek wenselijk

Ten tijde van de nulmeting bleek dat er in de meeste gevallen geen stagebezoek plaats kon vinden door de ILS-HAN begeleider. Aan het einde van het project lijkt hier verbetering in te hebben plaatsgevonden, maar nog steeds geeft een deel van de studenten aan dat er geen stagebezoek heeft plaatsgevonden. Dit kan te maken hebben met verschillende beelden die ROC's/ AOC's enerzijds en ILS-HAN anderzijds hebben over het stagebezoek. Studenten vinden een dergelijk bezoek door ILS-HAN echter wel wenselijk. Verder, er is vaak weinig communicatie tussen ILS-HAN en de stageplek over de beoordeling van de student. Desondanks zijn studenten over het algemeen niet ontevreden over de begeleiding vanuit ILS-HAN.

Conclusie

In hoeverre creëert ILS-HAN voor studenten nu de voorwaarden voor een excellente leerwerkplek? ILS-HAN doet handreikingen, in de vorm van leerwerktaken, een Handleiding Werkplekieren, een Leidraad voor docenten ROC's/ AOC's en een notitie

‘Werkplekleren in het mbo’. Met schoolopleiders worden gesprekken gevoerd over de begeleidingsinfrastructuur. In dit onderzoek komt echter naar voren dat er, naar de beleving van met name studenten, weinig onderling contact is tussen de stageschool en de opleiding.

Binnen het project ‘Krachtig Meesterschap’ waren de (nieuw ontwikkelde) leerwerktaken één van de belangrijkste punten van onderzoek. Er blijkt weinig gebruik te worden gemaakt van de leerwerktaken. De vraag is of de informatie over de leerwerktaken het afgelopen jaar is geland bij alle werkplekbegeleiders. Dit kan liggen aan de mate van communicatie tussen de opleiding (ILS-HAN) en de stageschool en/of aan de communicatie binnen de scholen zelf. Binnen de context van dit onderzoek is dat aspect niet aan de orde gekomen.

Bovendien blijkt dat met name de leerwerktaken vaak wel als zinvol worden gezien door studenten. Het lijkt er echter op dat de processen rondom deze leerwerktaken niet leiden tot een optimale benutting van het leerproces. Er lijkt niet altijd afdoende begeleiding te zijn om de leerwerktaken en het leerwerkplan vorm te geven. Ook is niet duidelijk in hoeverre alle werkplekbegeleiders op de stageschool op de hoogte zijn van het belang van deze leerwerktaken voor het leerproces van de student. Kortom, er is in de uitvoering en de processen rondom de leerwerktaken nog winst te behalen.

5.3 Werkplek

Het is belangrijk dat op de werkplek voldoende gekwalificeerde werkplekbegeleiders rondlopen. Ook is het belangrijk dat de school nadenkt over het inrichten van de leeromgeving van studenten en de begeleidingsinfrastructuur. Werkplekbegeleiders voelen zich allemaal competent voor het begeleiden van stagiaires. Aan de andere kant geeft een aantal studenten aan dat een professionaliseringstraject voor de werkplekbegeleider wenselijk zou zijn. Ook blijkt dat werkplekbegeleiders hun rol vaak verschillend invullen. Het aantal medewerkers uit het ROC/ AOC dat deelneemt aan professionaliseringsactiviteiten vanuit ILS-HAN ten behoeve van de rol van spd is tot nog toe beperkt.

Studenten redelijk tevreden over de begeleiding door de werkplekbegeleider

Studenten zijn over het algemeen tevreden over de begeleiding door de werkplekbegeleider. In het onderzoek komt naar voren dat de rol van SPD wisselend wordt ingevuld. Studenten worden over het algemeen enthousiast ontvangen. Een enkele student heeft met name negatieve feedback gekregen. Uit het onderzoek blijkt echter ook dat de rol van SPD wisselend wordt ingevuld. Soms is er sprake van te weinig begeleiding. Ook blijkt dat niet alle werkplekbegeleiders bekend zijn met de leerwerktaken die ontwikkeld zijn voor het mbo. Bovendien sturen werkplekbegeleiders hun stagiaires niet altijd in het gebruik van deze instrumenten, of bij het schrijven van een leerwerkplan; wel geven ze in veel gevallen feedback op het leerwerkplan. De uitvoering hiervan lijkt echter grotendeels bij de student zelf en ILS-HAN te liggen. Er zijn in de loop van het project afspraken gemaakt over de rol van de werkplekbegeleiders op ROC's/ AOC's. Deze afspraken zijn nog niet overal ingedaald in de organisaties.

Facilitering door de school, veel verschillen

Scholen gaan verschillend om met de organisatie van stageplekken. Een aantal scholen kijkt met name naar het personele aspect. Per student wordt bekeken of er plek is en of er een werkplekbegeleider gevonden wordt die bereid is de stagiaire te begeleiden. Aan de andere kant zijn er scholen die op een gestructureerde manier nadenken over het plaatsen van stagiaires: past de student in het team, past het binnen het takenpakket van de docent? Ook blijkt dat werkplekbegeleiders niet in alle gevallen gefaciliteerd worden in de begeleidingstijd die ze nodig hebben. ROC's/ AOC's die de beslissing genomen hebben om van een stageschool naar een samenwerkingsschool door te groeien worden op dit punt uitgedaagd om een visie hierover te formuleren.

Conclusie

Het mbo is een omgeving waar studenten van de lerarenopleiding onder de goede voorwaarden veel kunnen leren. Omdat studenten hun kennis en vaardigheden moeten vertalen naar een nieuwe situatie is het potentiële leereffect wellicht nog groter in het mbo dan in het vo. Daarvoor moeten wel de juiste voorwaarden worden gecreëerd op de stageplek. In dit onderzoek komt duidelijk het belang naar voren van een goede communicatie tussen opleiding en school en tevens is het van belang om

verwachtingen te delen en verantwoordelijkheden helder te hebben naar elkaar. Opleidingen hebben graag zicht op de mogelijkheden bij ROC's/ AOC's en omgekeerd hebben werkplekbegeleiders graag duidelijkheid over de verwachtingen van de opleiding. De inbedding van de leerwerktaken op de werkplek lijkt mede hierdoor nog niet helemaal goed van de grond te komen.

5.4 Antwoorden op de onderzoeksvragen

Ten tijde van deze rapportage hebben een aantal interventies plaatsgevonden. We kunnen hierdoor antwoord geven op onderzoeksvragen met betrekking tot de Handleiding Werkpleklers en de ontwikkelde leerwerktaken. Ook kunnen we conclusies trekken over de leerwerkplek in zijn algemeenheid (onderzoeksvraag 3).

1. Heeft de Handleiding Werkpleklers (inclusief de daarin gehanteerde definitie van de leerwerkplek) de door de ontwikkelaars gewenste bruikbaarheid en effectiviteit?

Dit onderzoek bevestigt dat voorbereiding van studenten op een stage in het mbo en duidelijkheid over eisen aan de leerwerkplek en de begeleidingsstructuur gewenst is. De Handleiding Werkpleklers kan hier een rol in spelen. Wat zijn de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden alvorens een student geplaatst kan worden op een ROC/ AOC? Wat wordt er van de werkplekbegeleider verwacht? Het is daarom belangrijk om het belang van de Handleiding Werkpleklers te onderstrepen voor alle studenten. Voor werkplekbegeleiders in ROC's/ AOC's zijn brochures ontwikkeld om meer specifiek informatie/verwachtingen te delen ('Leidraad werkpleklers voor docenten in het ROC/ AOC' en 'Werkpleklers in het MBO').

2. Leiden de ontwikkelde leerwerktaken/beroepsproducten 1) tot de door de ontwikkelaars gewenste leeractiviteiten en 2) tot de door de ontwikkelaars beoogde competentieontwikkeling?

Ook hier bevestigt het onderzoek de behoefte aan afstemming van leerwerktaken op de leerwerkplek van het mbo plaatsvinden. Hierbij dient echter wel een kanttekening geplaatst te worden; er moet een onderscheid gemaakt worden tussen leerwerktaken en de verplichte leertaken. Leertaken zijn gekoppeld aan onderwijseenheden. De aansturing en beoordeling van leertaken vindt plaats door docenten van ILS-HAN. Per stagevorm is het aantal uren voor de leertaken vastgesteld. Leerwerktaken zijn keuze-onderdelen; een student kiest in overleg met werkplekbegeleiders welke leerwerktaken hij gaat doen om competentieontwikkeling op de werkplek vorm te geven. De studenten voeren veelal alleen de verplichte leertaken uit in de stage.

Werkplekbegeleiders zijn veelal niet bekend zijn met de inhoud van de leerwerktaken en studenten worden door hen daarin ook niet altijd begeleid. Idealiter zou de student in zijn leerwerkplan aangeven waaraan hij moet werken en welke leerwerktaken hij daarvoor inzet. Op deze wijze worden activiteiten opgenomen in het leerwerkplan die in de context waarin de student stage loopt zinvol en haalbaar zijn. De werkplekbegeleider kan hier de student dan gericht op begeleiden. De vooronderstelling dat het gemeenschappelijk ontwikkelen van leerwerktaken ook tot gedeeld eigenaarschap leidt van opleidingsinstituut en stagescholen lijkt echter niet op te zijn gegaan. Het aansturen van leerwerktaken moet meer expliciet aandacht krijgen; alle werkplekbegeleiders moeten op de hoogte zijn van het doel en de functie van de leerwerktaken.

3. Is de begeleidingsstructuur werkbaar, organiseerbaar, acceptabel, effectief en transparant?

Het belang van duidelijke kaders voor de begeleidingsstructuur zit met name in de complexiteit van de mbo-organisatie. Studenten geven aan de mbo-organisatie complexer te vinden dan de vo-organisatie. Dat maakt het soms ook lastig om te weten bij wie zij terecht kunnen voor vragen. Wel is op een aantal opleidingen al een duidelijke structuur aanwezig: de student wordt geplaatst voor de stage, er vindt een gesprek met de teamleider en werkplekbegeleider plaats en op basis daarvan worden eerste afspraken gemaakt. Studenten verwachten hierin ook een rol van de werkplekbegeleider van ILS-HAN. Aan deze verwachting kan, door de rolverdeling die het ILS hanteert, momenteel niet worden beantwoord. Een ander aandachtspunt dat naar voren komt in dit onderzoek is dat de begeleiding op zeer diverse wijzen wordt ingevuld, afhankelijk van de werkplekbegeleider. Er zitten verschillen in het aantal lesbezoeken dat de werkplekbegeleider doet en de hoeveelheid begeleidingsgesprekken.

Begeleidingsstructuur

In de looptijd van het project 'Krachtig Meesterschap' zijn in overleg met vertegenwoordigers van ROC's/ AOC's afspraken gemaakt over de begeleiding. Daarbij werd duidelijk dat de ROC's/ AOC's complexe organisaties zijn en dat de interne organisatie in de ROC's/ AOC's verschillend is. Dit betekent veelal dat meerdere personen betrokken zijn bij de begeleiding van de student. Het is van belang dat betrokkenen in een organisatie eenzelfde beeld hebben over de begeleiding.

Idealiter maakt de student een concept - leerwerkplan met zijn werkplekbegeleider op ILS-HAN. Dit wordt besproken met de werkplekbegeleider tijdens het eerste gesprek op de leerwerkplek. Vragen die centraal staan in dit gesprek: wat wil de student leren en wat is mogelijk op het ROC/ AOC. In dit gesprek kunnen, rekening houdend met de doelen van de student en de mogelijkheden van de leerwerkplek, leerwerktaken geselecteerd worden die zinvol zijn in het leerproces van de student. De werkplekbegeleider van ILS-HAN is niet bij dit eerste gesprek aanwezig. De student levert, op basis van het gesprek met de werkplekbegeleider, een verbeterde versie van het leerwerkplan in bij de ILS-HAN - begeleider. Deze geeft vervolgens goedkeuring aan het leerwerkplan. In dit onderzoek is gebleken dat aan deze verwachting van een ideale werkwijze momenteel niet wordt beantwoord.

Werving van studenten

De werving en plaatsing van studenten is een belangrijk thema. Gezien de diversiteit in de organisatiestructuren en de positie van de stagecontactpersoon is een eenduidige aanpak zoals in het voortgezet onderwijs niet haalbaar. Het doel van een gestructureerde werving en plaatsing wordt door alle betrokkenen onderschreven. De wijze waarop dit in de verschillende organisatiestructuren wordt ingebed is divers. In het project 'Krachtig Meesterschap' is in de werkgroepen 'excellente leerwerkplek' en 'infrastructuur' met elkaar van gedachten gewisseld om te kijken hoe dit proces in de verschillende organisaties op te pakken.

In tabel 26 staan thematisch een aantal conclusies en aanbevelingen weergegeven. Hierbij moet worden opgemerkt dat in de afgelopen periode een aantal acties zijn ondernomen:

- i. Relatiebeheerders ILS-HAN hebben contacten gelegd over de mogelijkheden en de kaders van het werkpleklernen.
- ii. Momenteel zijn op 4 ROC's/ AOC's ABI's van ILS-HAN actief.
- iii. Schoolopleiders uit het mbo zijn opgenomen in het AB-team (4x op jaarbasis een bijeenkomst)
- iv. De 'Handleiding Werkpleklernen' is aangepast; vanaf studiejaar 2012-2013 wordt gewerkt met deze nieuwe versie. De procedures rondom de beoordeling van het werkpleklernen zijn verbeterd.
- v. Met individuele ROC's/ AOC's zijn afspraken gemaakt om met groepen van eerstejaarsstudenten kennis te komen maken op locatie van een ROC/ AOC.
- vi. ROC's/ AOC's zijn betrokken in de totstandkoming van het MBO-keurmerk. Enkele medewerkers uit het ROC hebben een professionaliseringstraject gevolgd om als auditor in keurmerktrajecten op te treden.
- vii. De werkveldadviescommissie van ILS-HAN is uitgebreid met een lid uit het mbo
- viii. Op ILS-HAN zijn afgelopen jaren medewerkers afkomstig uit het ROC/ AOC (en met ervaring in het ROC/ AOC) benoemd in een docentenfunctie.
- ix. Gedurende het project zijn werkgroepen bestaande uit medewerkers van ILS-HAN en medewerkers van ROC's/AOC's opgestart (werkgroepen: excellente leerwerkplek, infrastructuur, keurmerk MBO, leerwerktaken, professionaliseringsbouwwerk).

Tabel 26: conclusies en aanbevelingen per thema

Thema	Conclusies	Aanbeveling
Stage-informatie	<p>De Handleiding Werkpleklers wordt niet optimaal gebruikt door werkplekbegeleiders en studenten. De informatie is voor werkplekbegeleiders niet beknopt genoeg en studenten missen soms de concretisering / praktische toepasbaarheid.</p> <p>Het is van belang om te kijken in hoeverre de informatie in de handleiding haar weg vindt binnen de mbo organisatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor een beknopte versie van de Handleiding Werkpleklers voor de werkplekbegeleiders op het ROC/ AOC: basisinformatie met eventuele verwijzing naar informatie op detailniveau (de handleiding zelf). • Zorg dat er gerichte acties komen zodat de door medewerkers van ROC's/AOC's en ILS-HAN ontwikkeld brochure 'Werkpleklers in het MBO' bij alle werkplekbegeleiders onder de aandacht wordt gebracht. • Zorg voor een studentenversie die een aantal praktische hulpmiddelen (voorbereidingsformulier, formats voor reflectie, e.d.) bevat en onderzoek of digitale beschikbaarheid via Bureau Extern effectief is.
Start van de stage	<p>Over het algemeen wordt de start van de stage als positief ervaren. Er vindt meestal een gesprek met de werkplekbegeleider plaats waarin afspraken worden gemaakt en de studenten worden wegwijs gemaakt in de organisatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Idealiter zou ook de werkplekbegeleider vanuit ILS-HAN aanwezig moeten zijn om afspraken af te kunnen stemmen met eisen/richtlijnen vanuit de opleiding.
Begeleiding door de werkplekbegeleider	<p>Studenten zijn over het algemeen positief over de begeleiding die zij krijgen op de werkplek, een aantal heeft de begeleiding als te weinig ervaren. Duidelijk wordt dat het voor de student belangrijk is regelmatig een gesprek te hebben met de werkplekbegeleider en feedback te krijgen op lesactiviteiten. De werkplek is niet altijd op de hoogte van wat hij mag verwachten van de student. Het leerwerkplan speelt niet altijd een rol tijdens het werkpleklers, de meeste werkplekbegeleiders zijn hier dan ook niet bij betrokken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor goede communicatie tussen de begeleider vanuit ILS-HAN en de werkplekbegeleider. Afgestemd dient te worden wat verwacht mag worden van een student in een bepaalde opleidingsfase. • Zorg dat voor werkplekbegeleiders duidelijk is dat studenten een leerwerkplan maken en dat dit plan sturend is voor stage-activiteiten. De werkplekbegeleider kan meedenken in hoe de student aan zijn eigen competentieontwikkeling kan werken. • Het is van belang dat in ROC's/ AOC's nagedacht wordt over een begeleidingsinfrastructuur; rollen, verantwoordelijkheden en scholing.
Begeleiding door de ILS-HAN -begeleider	<p>Studenten zijn niet altijd tevreden over de begeleiding vanuit ILS-HAN. De begeleider is niet altijd bekend. Soms heeft er geen stagebezoek plaats kunnen vinden. Aan de andere kant blijkt dat er bij problemen soms meerdere stagebezoeken plaatsvinden. Een aantal studenten en werkplekbegeleiders kan de begeleider van ILS-HAN niet noemen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor duidelijke afstemming: wat mogen de werkplekbegeleider en de student verwachten van de ILS-HAN - begeleider.
Toerusting stage op het mbo	<p>Studenten hebben een goede vakinhoudelijke basis, maar deze basis is niet altijd afgestemd op het type vak dat gegeven wordt in het mbo en op het mbo-niveau. Tevens ervaren de studenten in het mbo andere rollen voor de docent dan in het vo (coach/begeleider).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg op ILS-HAN voor meer aandacht voor de mbo-doelgroep: zowel voor de diversiteit aan rollen van de docent in het mbo, als het type onderwijs / leerling en de type vakken die gegeven worden
Stageactiviteiten en leerwerktaken	<p>Werkplekbegeleiders zijn niet bekend met de leerwerktaken die studenten kunnen doen tijdens de stage, wel geven zij aan dat de verplichte opdrachten vaak in te passen zijn in de mbo context. Studenten geven aan dat de leerwerktaken goed toe te passen zijn in het mbo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg ervoor dat leerwerktaken die worden aangeboden zowel in het vo als in het mbo uitgevoerd kunnen worden. Een leerwerktaak moet in elk geval gerelateerd zijn aan beroepsopleidingen, maar vooral flexibel, concreet en helder zijn.

Thema	Conclusies	Aanbeveling
ROC/ AOC als stageplek voor studenten van de tweedegraads lerarenopleiding	Over het algemeen zijn zowel werkplekbegeleiders als studenten positief over het mbo als stageplek voor de tweedegraads lerarenopleiding. Studenten geven echter wel aan dat de organisatiestructuren in het mbo vrij complex zijn, goede begeleiding op de werkplek is dus noodzakelijk.	<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor goede begeleiding op de werkplek om te voorkomen dat studenten verdrinken in de complexiteit van het mbo.
Samenwerking ROC/ AOC en ILS-HAN	Over het algemeen zijn werkplekbegeleiders best tevreden over de samenwerking, maar 'contact' is het sleutelwoord voor de verbetering van de samenwerking.	<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor voldoende contact en ontmoetingsmogelijkheden tussen werkplekbegeleiders van het ROC/ AOC en ILS-HAN, zodat meer afstemming mogelijk is.

5.4 Algemene conclusies

Algemeen kan gesteld worden dat zowel de studenten als de werkplekbegeleiders vrij positief zijn over de stage van de studenten van de tweedegraads lerarenopleiding in het mbo-veld. Ondanks dat de aansluiting tussen de 'oude' vakkenindeling van ILS-HAN niet altijd aansluit bij de vakken zoals deze in het mbo-werkveld worden gegeven, zijn studenten positief over het soort lessen dat gegeven wordt, de verbinding met de beroepspraktijk en de mbo-doelgroep. Ook de werkplekbegeleiders op de werkplek zien de komst van de ILS-HAN - studenten in het mbo als positief. Vakinhoudelijk zijn zij goed onderlegd, alleen moet soms de vertaalslag gemaakt worden naar de aard, de organisatie, de inhoud en de verschillende niveaus in het mbo. Met name de gerichtheid op de toekomstige werkpraktijk van mbo studenten is voor ILS-HAN - studenten niet vanzelfsprekend.

De werkplekbegeleiders op de werkplek spelen een cruciale rol in de kwaliteit van de stage, het werkplekleren in het mbo onderwijs. Dit blijkt vergelijkbaar met de stages en de lio-fase in andere vormen van onderwijs (Timmermans, 2012). De rol van de werkplekbegeleider verdient ook voor het begeleiden van ILS-HAN studenten in het mbo extra aandacht.

De samenwerking tussen het ROC/ AOC en ILS-HAN is in basis goed, maar uit dit onderzoek blijkt dat er wat betreft de vormgeving van het werkplekleren nog veel winst valt te behalen. Er is wederzijds bereidheid en er liggen kansen om de samenwerking te verbeteren en zo te zorgen voor betere afstemming tussen ILS-HAN en het mbo. Dit kan door elkaar meer te ontmoeten en de verwachtingen en verantwoordelijkheden scherper te omschrijven. Een aanspreekpunt vanuit ILS-HAN is van belang, dit aanspreekpunt is in alle gevallen aanwezig, maar niet bij alle werkplekbegeleiders is deze persoon bekend. Andersom is bij ILS-HAN het aanspreekpunt bij ROC's/ AOC's niet altijd bekend. Hier komt de complexe structuur van een ROC om de hoek kijken. Een deel van de begeleiders ziet mooie kansen in ontmoeting en uitwisseling. Participatie van de begeleiders van ILS-HAN in het mbo zou kunnen helpen inzicht in de logica van het mbo onderwijs ook binnen ILS-HAN te vergroten.

Reikwijdte van het onderzoek

Het project 'Leren (en) werken in een ROC/ AOC als lerende organisatie' loopt op 31 december 2012 ten einde. Er is veel gezaaid in de projectperiode. Zo is in deze periode een intensieve samenwerking tot stand gekomen tussen de aan het project deelnemende ROC's/ AOC's en ILS-HAN. Dit onderzoek heeft ook een belangrijke rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de leerwerkplek in het mbo. Bevindingen uit de nulmeting zijn gebruikt als input in de uitvoering van het project. Een aantal lange termijn effecten van deze samenwerking zijn binnen de looptijd van het onderzoek echter niet meetbaar, er is meer tijd nodig om deze effecten waar te nemen. Om de resultaten goed in beeld te krijgen is het wenselijk als in de toekomst een herhaalde meting zou plaatsvinden.

Verder moet in acht worden genomen dat deze studie een sterk verkennend en kwalitatief karakter kent. De respons, met name in de nulmeting, was niet hoog genoeg om een representatief beeld te schetsen van het werkplekleren in het mbo. In de eindmeting zijn de problemen met de respons deels verholpen. Maar ook hierbij moet in aanmerking worden genomen dat we te maken hebben met een kleine onderzoekspopulatie. Resultaten zijn hierdoor in termen van representativiteit moeilijk te duiden. Daarbij kan ook selectieve respons een rol spelen. Door de ervaringen vanuit verschillende oogpunten te belichten (werkplekbegeleider én studenten) en op verschillende manieren te meten (interviews én vragenlijsten) hebben we getracht deze belemmeringen te omzeilen.

Literatuur

Klarus, R. (2004). Omdat het nog beter kan. Competentiegericht opleiden van leraren. *VELON Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 25(4), 18-29.

Nieuwenhuis, L. en Woerkom, M. van (2006). Rationales achter werkplekleren. *Pedagogische Studiën*, 83(5), 342-354.

Timmermans, M. (2012). *Kwaliteit van de opleidingsschool: over affordance, agency en competentieontwikkeling*. Proefschrift: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

Bijlage 1a: Studentenvragenlijst, nulmeting

Algemeen		
Geslacht ☐ Man ☐ Vrouw Geboortjaar	Opleiding ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ Frans ☐ Duits ☐ Natuurkunde ☐ Scheikunde ☐ Biologie ☐ Wiskunde ☐ Aardrijkskunde ☐ Geschiedenis ☐ Economie ☐ Pedagogiek	Ik volg de opleiding in voltijd / deeltijd Opleidingsfase Voltijd: ☐ Propedeuse ☐ Hoofdphase leerjaar 2 ☐ Hoofdphase leerjaar 3 ☐ Eindfase ☐ Minor ☐ Kopopleiding Deeltijd ☐ Propedeuse ☐ Hoofdphase ☐ Eindfase
Stageplek		
ROC/ AOC: ☐ Rijn IJssel ☐ Graafschapcollege ☐ ROC A12 ☐ ROC Aventus ☐ Koning Willem 1 college ☐ Helicon opleidingen ☐ Groenhorst college	Afdeling: ..... Niveau: ☐ Niveau 1 ☐ Niveau 2 ☐ Niveau 3 ☐ Niveau 4	
Stage-informatie en introductie op de stageschool		
1. De 'Handleiding Werkpleklers' van ILS-HAN heeft mij bij de start van de stage voldoende informatie geboden.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
2. De 'Handleiding Werkpleklers' van ILS-HAN is voor mij een handige leidraad geweest tijdens de stage.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
3. Welke informatie miste je in de 'Handleiding Werkpleklers'?		
4. De introductie op het ROC heb ik als positief ervaren	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
5. Bij aanvang van de stage ben ik wegwijs gemaakt in de afspraken en regels van de school.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
6. Bij aanvang van de stage werd ik op een prettige manier in het team geïntroduceerd.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
7. Bij aanvang van de stage was duidelijk wie mijn werkplekbegeleider was.	Ja/ nee	
Begeleiding op de stageschool		
8. Het was duidelijk bij wie ik terecht kon met mijn vragen op het ROC.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
9. Bij vragen was mijn werkplekbegeleider op het ROC altijd bereid om te helpen met mijn (leer)vragen.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
10. Mijn werkplekbegeleider op het ROC heeft mij geholpen mijn leerwerkplan verder vorm te geven.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
11. Mijn werkplekbegeleider op het ROC heeft mij geholpen mij verder te ontwikkelen als leraar.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
12. Mijn werkplekbegeleider op het ROC nam de tijd om samen met mij terug te kijken op ondernomen activiteiten tijdens de stage.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
13. Per week sprak ik gemiddeld ..... minuten met mijn werkplekbegeleider op het ROC over mijn ontwikkeling als leraar.	☐ 0 - 20 minuten ☐ 20 - 40 minuten ☐ 40 - 60 minuten ☐ 60 minuten of langer	
14. Mijn werkplekbegeleider op het ROC woonde regelmatig mijn lesactiviteiten bij.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
15. Mijn werkplekbegeleider op het ROC gaf feedback op de door mij ondernomen activiteiten.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
16. De feedback die ik van mijn werkplekbegeleider op het ROC kreeg, heeft mij	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker

geholpen om mezelf verder te ontwikkelen.	niet
17. Mijn werkplekbegeleider op het ROC stimuleerde mij om wekelijks een logboek bij te houden.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet Ja, zeer zeker
18. Het tussenevaluatiegesprek met mijn werkplekbegeleider op het ROC heeft mij zicht gegeven op mijn functioneren als aankomend leraar.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet Ja, zeer zeker
19. Het eindevaluatiegesprek met mijn werkplekbegeleider op het ROC heeft mij zicht gegeven op mijn functioneren als aankomend leraar.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet Ja, zeer zeker

Uitgevoerde activiteiten

20. Welke activiteiten heb je tijdens je stage in het MBO uitgevoerd?

Literatuur bestuderen	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Lesactiviteiten voorbereiden	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Lesactiviteiten uitvoeren	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Reflecteren	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Gesprekken met studenten	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Vergaderingen bijwonen	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Participeren in een werkgroep	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Gesprekken met docenten	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Observeren van lesactiviteiten	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Deelname aan projecten	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Praktijkonderzoek uitvoeren	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
Extra les/toetsmateriaal ontwikkelen	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig
.....	Vrijwel nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zeer regelmatig

Uitvoering leerwerktaken (LWT)

Met leerwerktaken worden activiteiten bedoeld die je op de werkplek tijdens het werkplekleren onderneemt. Soms kun je een keuze maken uit bestaande leerwerktaken van de school of de opleiding, soms kun je zelf leerwerktaken ontwikkelen.

21. Kies drie leerwerktaken die je uitgevoerd hebt, één die je als zeer zinvol hebt ervaren, één die je enigszins zinvol hebt ervaren en één die het minst zinvol hebt ervaren. Geef per leerwerktaak aan:

- in welke periode je aan de leerwerktaak hebt gewerkt,
- hoeveel tijd je aan deze leerwerktaak hebt gewerkt (studiebelasting),
- welke activiteiten je hebt uitgevoerd in het kader van deze leerwerktaak
- welke competenties je je in deze leerwerktaak (verder) ontwikkeld hebt

Leerwerktaak: (titel LWT)	Periode mm-jjjj t/m mm- jjjj	Studie-belasting	Activiteiten	Ontwikkelde competenties	
Zeer zinvolle LWT:			☐ Literatuur bestuderen ☐ Lesactiviteiten voorbereiden ☐ Lesactiviteiten uitvoeren ☐ Reflecteren ☐ Vergaderingen bijwonen ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐	Interpersoonlijk Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Pedagogisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Vakinhoudelijk en –didactisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Organisatorisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met collega's Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met de omgeving Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Reflectie en ontwikkeling Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
Omdat, ...					
Enigszins zinvolle LWT:			☐ Literatuur bestuderen ☐ Lesactiviteiten voorbereiden ☐ Lesactiviteiten uitvoeren ☐ Reflecteren ☐ Vergaderingen bijwonen ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐	Interpersoonlijk Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Pedagogisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Vakinhoudelijk en –didactisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Organisatorisch Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met collega's Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met de omgeving Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Reflectie en ontwikkeling Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
Omdat, ...					

Leerwerktaak: (titel LWT)	Periode mm-jjjj t/m mm-jjjj	Studie- belasting	Activiteiten	Ontwikkelde competenties		
Minst zinvolle LWT:			☐ Literatuur bestuderen ☐ Lesactiviteiten voorbereiden ☐ Lesactiviteiten uitvoeren ☐ Reflecteren ☐ Vergaderingen bijwonen ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐ ..... ☐	Interpersoonlijk	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Pedagogisch	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Vakinhoudelijk en –didactisch	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Organisatorisch	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met collega's	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Samenwerken met de omgeving	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
				Reflectie en ontwikkeling	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
Omdat, ...						
Beoordeling van de leerwerktaaken						
Geef bij de drie leerwerktaaken aan wat je beoordeling was, wie de beoordeling heeft gegeven en in hoeverre je jezelf herkent in de beoordeling.						
Leerwerktaak	Beoordeling	Beoordelaar	Ik herken mezelf in de beoordeling		Toelichting	
LWT:			Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker	Omdat	
LWT:			Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker	Omdat	
LWT:			Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker	Omdat	

Kwaliteit van de leerwerktaken			
22.	De leerwerktaken zijn op een heldere manier beschreven.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
23.	Het format waarin de leerwerktaken beschreven staan is duidelijk.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
24.	A. De leerwerktaken sluiten aan bij het mbo-onderwijs.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
	B. Welke leerwerktaken sloten het beste aan? Waarom?		
	C. Welke leerwerktaken sloten niet goed aan? Waarom?		
25.	De leerwerktaken helpen mij invulling te geven aan de stage.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
ROC als stageplek			
26.	Ik heb tijdens de stage op het ROC voldoende aan mijn eigen leervragen kunnen werken.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
27.	Door de stage op het ROC heb ik mezelf verder ontwikkeld als leraar.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
28.	Ik heb mijn stage op dit ROC als zinvol ervaren.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
29.	Ik heb zicht gekregen op de beroepspraktijk van het mbo.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
30.	A. Ik zou deze stageplek aanraden aan mijn medestudenten.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
	B. Waarom wel / niet?		
31.	A. Ik zou in de toekomst misschien wel op een ROC willen werken als leraar.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
	B. Waarom wel/niet?		
32.	A. Ik zou in de toekomst misschien wel op dit ROC willen werken als leraar.	Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
	B. Waarom wel/niet?		

Bijlage 1b: Studentenvragenlijst, eindmeting

Algemeen		
Opleiding ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ Frans ☐ Duits ☐ Natuurkunde ☐ Scheikunde ☐ Biologie ☐ Wiskunde ☐ Aardrijkskunde ☐ Geschiedenis ☐ Economie ☐ Pedagogiek	In welk werkveld heb je stage gelopen? ☐ Voortgezet onderwijs (vmbo/ havo/ vwo) ☐ Mbo	
Stageplek		
ROC/ AOC: ☐ Rijn IJssel ☐ Graafschapcollege ☐ ROC A12 ☐ ROC Aventus ☐ Koning Willem 1 college ☐ Helicon opleidingen ☐ Groenhorst college	Afdeling: ..... Niveau: ☐ Niveau 1 ☐ Niveau 2 ☐ Niveau 3 ☐ Niveau 4	
Stage-informatie en introductie op de stageschool		
1. De 'Handleiding Werkpleklers' van ILS-HAN heeft mij bij de start van de stage voldoende informatie geboden.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
2. De 'Handleiding Werkpleklers' van ILS-HAN is voor mij een handige leidraad geweest tijdens de stage.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
3. Welke informatie miste je in de 'Handleiding Werkpleklers'?		
4. De introductie op het ROC heb ik als positief ervaren	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
5. Bij aanvang van de stage ben ik wegwijs gemaakt in de afspraken en regels van de school.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
6. Bij aanvang van de stage werd ik op een prettige manier in het team geïntroduceerd.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
7. Bij aanvang van de stage was duidelijk wie mijn werkplekbegeleider was.	Ja / nee	
Begeleiding op de stageschool		
8. Het was duidelijk bij wie ik terecht kon met mijn vragen op het ROC.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
9. Mijn werkplekbegeleider op het ROC heeft mij geholpen mijn leerwerkplan verder vorm te geven.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
10. Mijn werkplekbegeleider op het ROC woonde regelmatig mijn lesactiviteiten bij.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
11. Mijn werkplekbegeleider op het ROC gaf feedback op de door mij ondernomen activiteiten.	Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker

Propedeuse	Uitgevoerd	Sluit deze leerwerktaak aan bij het mbo?	Deze leerwerktaak was relevant voor mijn eigen ontwikkeling
12. Wegwijs in het ROC: kennismaking met de organisatie	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
13. Stagebegeleiding van de MBO-student binnen de school-1	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
Hoofd fase			
14. Wegwijs in het ROC: Kennismaking met de organisatie	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
15. Je bent nooit te oud om te leren: Twee leerwegen: BOL en BBL	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
16. Het construeren van een formatieve toets	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
17. Het maken van een beoordelingsformulier	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
18. Projectonderwijs-2	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
19. Stagebegeleiding van de MBO-student binnen de school-2	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
20. Van kwalificatiedossier tot diploma-1	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
21. Zoek de verschillen-1	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
Eind fase			
22. Wegwijs in het ROC: Kennismaking met de organisatie	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
23. Je bent nooit te oud om te leren: Omgaan met leeftijdsverschillen in de groep	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
24. Je bent nooit te oud om te leren: Diversiteit van het MBO	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
25. Het evalueren van een examenplan	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
26. Projectonderwijs-1	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
27. Projectonderwijs-3	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
28. Stagebegeleiding van de MBO-student binnen de school-3	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)
29. Van kwalificatiedossier tot diploma-2	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker)

30. Van kwalificatiedossier tot diploma-3	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker
31. Zoek de verschillen-2	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker
32. Zoek de verschillen-3	Ja/ nee	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker	5-puntsschaal (nee helemaal niet – ja, zeer zeker
Kwaliteit van de leerwerktaken			
33. De leerwerktaken zijn op een heldere manier beschreven.		Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
34. De leerwerktaken helpen mij invulling te geven aan de stage.		Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
35. De spd heeft mij geholpen bij de uitvoering van de leerwerktaak		Nee, helemaal niet ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ja, zeer zeker
ROC als stageplek			
36. Ik heb tijdens de stage op het ROC voldoende aan mijn eigen leervragen kunnen werken.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
37. Door de stage op het ROC heb ik mezelf verder ontwikkeld als leraar.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
38. Ik heb mijn stage op dit ROC als zinvol ervaren.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
39. Ik heb zicht gekregen op de beroepspraktijk van het mbo.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
40. A. Ik zou deze stageplek aanraden aan mijn medestudenten.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
B. Waarom wel / niet?			
41. A. Ik zou in de toekomst misschien wel in het mbo willen werken als leraar.		Nee, helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ niet	Ja, zeer zeker
B. Waarom wel/niet?			

Bijlage 1c: Studentenvragenlijst kwaliteitszorg, eindmeting

1. In welke variant volg je je opleiding?	A. Voltijd B. Deeltijd C. Duaal/ verkort traject
2. Mijn algemene oordeel over mijn school als stageschool is positief.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
3. Mijn oordeel over mijn spd (vakwerkplekbegeleider op stageschool) als stagewerkplekbegeleider is positief.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
4. Mijn spd stimuleert me regelmatig een reflectie op mijn functioneren in school te schrijven	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
5. De feedback van mijn spd (vakwerkplekbegeleider op stageschool) op mijn reflecties was zinvol voor mijn leerproces.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
6. Hoeveel minuten voerde je begeleidingsgesprekken met je spd (gemiddeld per week)?	.....minuten
7. Ik ben tevreden met de mogelijkheid die de stageschool me geboden heeft om deel te nemen aan verschillende onderwijsvormen (zoals: klassikale lessen, groepswork, werken in open leercentrum)	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
8. Ik vind deze stageschool geschikt om de doelen in mijn stageplan/leerwerkplan te realiseren.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
9. Ik ben tevreden over de wijze waarop de stageschool de stage georganiseerd en begeleid heeft.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
10. 'Tops': wat vond je positief op de stageschool?	
11. 'Tips': wat moet beter op de stageschool?	
12. Mijn algemene oordeel over mijn opleiding is positief (met betrekking tot de stage).	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
13. Mijn algemene oordeel over de voorbereiding op mijn stage door mijn opleidingsdocenten is positief	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
14. Mijn algemene oordeel over de stagebegeleiding van mijn instituutsbegeleider is positief (instituutsbegeleider = degene die het meest direct vanuit je opleiding heeft begeleid bij de stage)	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
15. Ik ben op mijn opleiding voldoende voorbereid op deze stage	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
16. Mijn instituutsbegeleider heeft me goed begeleid bij het opstellen van een leerwerkplan/stageplan.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
17. Ik kon met betrekking tot de stage voldoende terecht bij mijn opleidingsdocent(en) wanneer ik daar behoefte aan had	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
18. Ik ben tevreden over de wijze waarop mijn opleiding de stage georganiseerd en begeleid heeft.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
19. 'Tops': wat vond je positief op je opleiding m.b.t. de stage ?	
20. 'Tips': wat moet beter op je opleiding m.b.t. de stage?	
21. Ik weet wie de abs en/of de abi zijn van mijn school (abs = algemeen werkplekbegeleider van de school, abi = algemeen werkplekbegeleider van het instituut/de opleiding).	ja/ nee
22. De abs/abi hebben gezorgd voor een goede organisatie van de stage in school.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
23. Ik ben tevreden over de beschikbaarheid van het ab-team, wanneer ik dat nodig heb	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens

24.	Ik ben tevreden over de afstemming tussen mijn opleiding en de stageschool m.b.t. mijn stage	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
25.	Mijn stageschool doet zijn best om aan te sluiten bij de praktijk in de stageschool.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
26.	Mijn stageschool doet zijn best om aan te sluiten bij het programma op mijn opleiding.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
27.	Ik heb mijn doelen uit mijn stageplan / leerwerkplan gerealiseerd in deze stage.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
28.	Ik heb geleerd hoe ik klassikale lessen moet geven.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
29.	Ik heb geleerd hoe ik leerlingen moet begeleiden, bijvoorbeeld in een open leercentrum.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
30.	De leerwerktaken van de school hebben bijgedragen aan mijn ontwikkeling tot leraar.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
31.	De leerwerktaken van het instituut hebben bijgedragen aan mijn ontwikkeling tot leraar.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
32.	De leerwerktaken die ik zelf heb geschreven hebben bijgedragen aan mijn ontwikkeling tot leraar.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
33.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan observeren?	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
34.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan de voorbereiding van je lessen / onderwijsactiviteiten?	
35.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan het verzorgen van lessen / onderwijsactiviteiten?	
36.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan correctiewerk en administratieve bezigheden?	
37.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan vergaderingen?	
38.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan verslaglegging (bijvoorbeeld stageverslag en schriftelijke reflecties)	
39.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week besteed aan gesprekken met je werkplekbegeleiders (zoals abs en spd) op school?	
40.	Hoeveel uren heb je gemiddeld per week op school besteed aan je onderzoek (indien van toepassing)?	
41.	Mijn totale taakbelasting tijdens de stage vond ik	
42.	Mijn stage is inmiddels beoordeeld	ja/ nee
43.	Ik ben op de hoogte van de vastgestelde beoordelingsprocedure.	ja/ nee
44.	De beoordeling is verlopen via de vastgestelde procedure.	ja/ nee
45.	Mijn stage werd beoordeeld als ...	A. goed B. voldoende C. onvoldoende
46.	Ik vind dat ik de juiste beoordeling heb gekregen.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
47.	Over het verloop van de stagetoedeling ben ik tevreden.	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
48.	Stageplaatsen worden geregeld door Bureau Extern. Mijn stageplaats was tijdig bekend	ja/ nee
49.	Ik heb de website van Bureau Extern gebruikt voor (meerdere opties mogelijk)	A. downloaden van aanvraagformulier voor mijn stage B. downloaden van handleiding stage/werkplekieren C. zoeken van informatie over mijn stagetype D. zoeken van contactgegevens E. inzien van schoolprofiel(en) F. inzien van onderzoeksprofiel(en) van de stagescholen
50.	Ik heb rechtstreeks contact gehad met Bureau Extern	ja/ nee
51.	Ik ben tevreden over mijn contact met Bureau Extern	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
52.	Ik ben tevreden over de begeleiding door mijn spd (vakwerkplekbegeleider op de stageschool) bij het maken van leertaken	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
53.	Ik ben tevreden over de feedback van mijn spd op mijn leertaken	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens
54.	Ik ben tevreden over de begeleiding van mijn spd bij het kiezen van leertaken die aansluiten bij mijn leervragen	helemaal ☐ ☐ ☐ ☐ helemaal oneens eens

Bijlage 2: Algemene gegevens respondenten interviews

Werkplekbegeleiders nulmeting

ROC/ AOC	Afdeling/ team	Studenten van de lerarenopleiding(en)
Graafschap College	Logistiek	Geschiedenis, Engels
ROC A12	Pedagogiek	Kopopleiding pedagogiek
ROC Aventus	Financiële dienstverlening	Economie
ROC Aventus	Economie (administratie, financiële boekhouding)	Economie
ROC A12	Zorg en welzijn	Geschiedenis, kopopleiding pedagogiek
ROC Rijn IJssel	Handel	Duits
ROC Rijn IJssel	Uiterlijke verzorging	Engels, geschiedenis, Nederlands

Werkplekbegeleiders eindmeting

ROC/ AOC	Afdeling/ team	Studenten van de lerarenopleiding(en)
Graafschap College	SPW	Kopopleiding pedagogiek
ROC Rijn IJssel	Laboratoriumtechniek	Scheikunde
Graafschap College	Onderwijs assisten(e)	Geschiedenis
Helicon	Duits	Duits
ROC Rijn IJssel	Zorg en Welzijn	Divers
ROC Rijn IJssel	Zorg en Welzijn	Divers

Studenten nulmeting

Lerarenopleiding	ROC/ AOC	Afdeling/vakken
Duits (deeltijd, wpl 2 en 3)	Graafschapcollege	Duits en economie
Kopopleiding scheikunde (stage 2 kopopleiding)	Helicon Den Bosch	Divers
Duits (deeltijd, wpl 1)	Helicon Groenschool	Duits
Kopopleiding Pedagogiek (voltijd, wpl 3)	Graafschapcollege	Divers/ Zorg en Welzijn
Economie (deeltijd, wpl 1)	Rijn IJssel college	Economie/ Horeca, Toerisme voeding, facilitair
Duits (deeltijd, wpl 1)	Rijn IJssel	Duits/ Techniek en ICT
Engels (deeltijd, wpl 3)	Rijn IJssel	Engels/ Economie en Uiterlijke Verzorging
Nederlands (voltijd, wpl3)	ROC A12	Divers
Nederlands (deeltijd, wpl1)	ROC A12	Nederlands/ Fotonica
Engels (voltijd, wpl 2a)	Graafschapcollege	Engels/ Economie en Dienstverlening
Biologie (voltijd, wpl 2a)	Helicon	Biologie
Economie (voltijd, wpl 3)	Rijn IJssel	Economie/ Economie en uiterlijke verzorging

Studenten eindmeting

Lerarenopleiding	ROC/ AOC	Afdeling/vakken
Engels (deeltijd, wpl3)	Graafschap College	Sector Economie
Economie (kopopleiding, wpl3)	Graafschap College	Economie
Economie (kopopleiding, wpl3)	Graafschap College	Sector Economie en Dienstverlening
Geschiedenis (voltijd, wpl3)	ROC A12	Burgerschap/ Zorg en Welzijn
Nederlands (deeltijd, wpl1)	Graafschap College	Zorg en Welzijn
Geschiedenis (voltijd, wpl3)	ROC A12	Burgerschap/ Zorg en Maatschappelijke Dienst
Duits (Voltijd, wpl3)	ROC Rijn IJssel	Accountmanagement
Duits (Deeltijd,wpl3)	Helicon	Duits
Geschiedenis (deeltijd, wpl3)	ROC Rijn IJssel	Burgerschap/ Zorg en Welzijn
Pedagogiek (voltijd, wpl3)	ROC Rijn IJssel	Zorg en Welzijn
Geschiedenis (voltijd, wpl3)	ROC Rijn IJssel	Orde en Veiligheid/ Administratie/ uiterlijke verzorging

Interviewleidraad werkplekbegeleider (Krachtig Meesterschap)

Het afgelopen studiejaar heeft u op uw ROC studenten van ILS-HAN begeleid. Zoals u weet draait uw ROC samen met een aantal andere ROC's mee in het project 'Krachtig Meesterschap in het mbo'. Een van de deelprojecten heeft als doel een excellente leerwerkplek voor studenten te ontwikkelen. Middels flankerend onderzoek brengen we in kaart wat de effecten van het project zijn. Om dat te kunnen doen hebben we vorig jaar een nulmeting gehouden en doen we nu, tegen het einde van het project, een tweede meting om de effecten te kunnen benoemen. We hebben een vragenlijst uitgezet bij studenten en werkplekbegeleiders en houden een aantal diepte-interviews.

1. ILS-HAN heeft voor alle werkplekbegeleiders altijd een 'Handleiding Werkpleklers'. Bent u bekend met deze handleiding?
  - a. Zo ja, wat vindt u van de informatie in deze handleiding? Is deze compleet? Mist u informatie?
  - b. Zo nee, welke informatie zou u voor aanvang van de stage willen hebben?
2. Zou u eens kunnen omschrijven hoe de opstart van de stage verloopt? Er neemt een student contact op om stage te komen lopen en wat zijn dan de volgende stappen? Wat is de rol van u als werkplekbegeleider?
3. Wat vindt u van de voorbereiding van de stagiaire(s) op zijn stage? Is de stagiaire(s) voldoende voorbereid op/toegerust voor het mbo? Zo niet, wat mist hij?
4. Bent u voldoende toegerust om stagiaire(s) te begeleiden? Wat mist u of waar zou u zelf extra in ondersteund willen worden?
5. Bent u bekend met de leerwerkplannen van de stagiaire(s) die u begeleidt?
  - a. Zo ja, welke rol heeft het plan gespeeld in de begeleiding?
  - b. Zo niet, op welke manier zouden leerwerkplannen een rol kunnen spelen in een stage?
6. Zou u eens kunnen beschrijven u de stagiaire(s) begeleidt?
  - a. Hoe vaak vinden begeleidingsgesprekken plaats? Wat is de kern van deze gesprekken?
  - b. Hoe krijgt u zicht op het functioneren van de stagiaire?
  - c. Hoe ziet u de rol van ILS-HAN-HAN in de begeleiding van de stagiaire?
7. Hoe zou u de stage typeren?
  - a. Wat is het kenmerkende? Welke activiteiten voert de student uit?
  - b. Wat vindt u typerend voor een stage in het mbo?
  - c. In hoeverre maakt de stagiaire(s) deel uit van het ROC als organisatie? (woont hij vergaderingen bij? Participeert hij in werkgroepen?)
8. Binnen het MBO zijn er 3 leerwerktaken die de stagiaire(s) uitvoert op de stage. Bent u hiermee bekend?
  - a. Zo niet – overhandigen van het overzicht van mbo leerwerktaken
Komen ze bekend voor? Zo nee:
    - a. Welke activiteiten/taken die de student heeft uitgevoerd vond u het meest zinvol?
    - b. Welke activiteiten/taken vond u het minst zinvol?
    - c. Zou u een aantal criteria willen noemen waar volgens u een goede leerwerktaak voor stages in het mbo aan zouden moeten voldoen?

Zo ja:
      - a. Vind u deze leerwerktaken helder beschreven?
      - b. Zou u een voorbeeld kunnen geven van een leerwerktaak die u zeer sterk vond en goed vond aansluiten bij het mbo?
      - c. En een voorbeeld van een taak die u helemaal niet vond aansluiten bij het mbo?
      - d. Zou u een aantal criteria willen noemen waar volgens u een goede leerwerktaak voor stages in het mbo aan zouden moeten voldoen?
9. Wat zijn voor u de kenmerken van een ideale leerwerkplek in het mbo voor studenten?
10. Hoe ziet u zelf dit ROC als stageplek voor de student? Heeft de student voldoende mogelijkheid om aan zijn (algemene) leraarcompetenties te werken? Sluiten de SBL-competenties voldoende aan bij het MBO? Mist u daarin dingen?
11. Tot slot: als u een advies zou mogen uitbrengen over hoe de samenwerking tussen tweedegraads lerarenopleidingen en ROC's er uit zou moeten zien, wat zou dan de kern van uw advies zijn? Wat is voor u de ideale situatie?

Interviewleidraad studenten (Krachtig Meesterschap)

Het afgelopen studiejaar heb je stage gelopen in het mbo. Zoals je wellicht al weet werkt ILS-HAN samen met een aantal ROC's in de regio mee aan het project 'Krachtig meesterschap in het mbo'. Een van de deelprojecten heeft als doel een excellente leerwerkplek voor studenten te ontwikkelen. Middels onderzoek brengen we in kaart wat de effecten van het project zijn. Om dat te kunnen doen hebben we vorig jaar een een nulmeting gehouden en doen we nu, tegen het einde van het project, een tweede meting om de effecten te kunnen benoemen. We hebben daarom een vragenlijst uitgezet bij werkplekbegeleiders en studenten en houden met deze beide groepen een aantal diepte-interviews.

1. In welk jaar van de opleiding zit je nu en waar heb je al stage gelopen tot nu toe? Heb je bewust voor een stage in het mbo gekozen? Indien ja, waarom?
2. ILS-HAN heeft voor alle studenten en werkplekbegeleiders altijd een 'Handleiding Werkpleklers'.
  - a. Wat vindt je van de informatie in deze handleiding? Is deze compleet? Mis je informatie?
  - b. Hoe heb je deze handleiding gebruikt tijdens je stage?
3. Zou je eens kunnen omschrijven hoe de opstart van de stage is verlopen? Je neemt contact op met het ROC, wat zijn dan de volgende stappen? Wat is de rol van de werkplekbegeleider?
4. Voelde je jezelf voldoende voorbereid/toegerust om stage te gaan lopen in het mbo? (op zowel vakinhoudelijk gebied als op de doelgroep). Zo niet, wat miste je?
5. We merken dat bij veel studenten het leerwerkplan geen rol speelt tijdens de stage.
  - a. Welke rol speelde het leerwerkplan tijdens jouw stage? Bespreek je het plan met je werkplekbegeleider in het mbo?
6. Zou je kunnen beschrijven hoe de begeleiding (door SPD'er) verlopen is?
  - a. Hoe vaak vonden begeleidingsgesprekken plaats? Wat is de kern van deze gesprekken?
  - b. Hoe heeft je werkplekbegeleider zicht gekregen op je functioneren?
  - c. Wat was de rol van ILS-HAN in de begeleiding van de stage?
7. Hoe zou je zelf je stage in het mbo typeren?
  - a. Wat is het kenmerkende? Welke activiteiten heb je voornamelijk uitgevoerd?
  - b. Wat vind je typerend voor een stage in het mbo?
  - c. In hoeverre maakte je als stagiaire deel uit van het ROC als organisatie? (woon je vergaderingen bij? Participeer je in werkgroepen?)
8. Binnen het MBO zijn er 3 leerwerktaken die je als stagiair uitvoert op je stage. Ben je hiermee bekend?
  - a. Zo niet – overhandigen van het overzicht van mbo leerwerktaken:
    - i. Komen ze bekend voor?
      1. Zo ja: naar vraag '2: zo ja'
      2. Zo nee:
        - a. Welke activiteiten/taken die je hebt uitgevoerd op je stage waren het meest zinvol?
        - b. Welke activiteiten/taken vond je het minst zinvol?
        - c. Zou je een aantal criteria willen noemen waar volgens jou een goede leerwerktaak voor stages in het mbo aan zouden moeten voldoen?
    - b. Zo ja:
      - i. Vond je de leerwerktaken helder beschreven?
      - ii. Zou je een voorbeeld kunnen geven van een leerwerktaak die je zeer sterk vond en goed vond aansluiten bij het mbo?
      - iii. En een voorbeeld van een taak die je helemaal niet vond aansluiten bij het mbo?
      - iv. Zou je een aantal criteria kunnen noemen waar volgens jou een goede leerwerktaak voor stages in het mbo aan zouden moeten voldoen?
9. Wat zijn volgens jou kenmerken van een ideale leerwerkplek in het mbo?
10. Heb je voldoende mogelijkheid gehad om aan je (algemene) leraarcompetenties (van SBL) te werken? Sluiten de SBL-competenties voldoende aan bij het MBO? Mis je daarin dingen?
11. Tot slot: als je een advies zou mogen uitbrengen over hoe de samenwerking tussen tweedegraads lerarenopleidingen en ROC's er uit zou moeten zien, wat zou dan de kern van je advies zijn? Wat zou ILS-HAN beter moeten doen? En wat de ROC's?

Bijlage 3: Resultaten interviews

Tabel 27: bewuste keuze van studenten voor mbo (aantallen) [eindmeting]

Opmerkingen	Frequentie studenten
Bewuste keuze, zelf stageplek gezocht	3
Bewuste keuze, stageplek gezocht door Bureau Extern	3
Geplaatst door Bureau Extern	6

Tabel 28: informatie over de Handleiding Werkpleklers, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Veel informatie, te uitgebreid, kan beknopter (dik boekwerk)	5	1	1	3
Vrij duidelijk, voldoende informatie	3	6	5	2
Abstract, te weinig verbinding met de praktijk, wollig; niet altijd duidelijk		3		3
Niet mee bekend		2		
Bekend, niets mee gedaan		2		5
Bekend en gebruikt				1

Tabel 29: de start van de stage (aantallen) [eindmeting]

Opmerkingen	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)
Begeleiding moet passen in takenpakket van de docent, wordt dus van te voren afgestemd	2
Verzoek van Bureau Extern, per student wordt bekeken of hij geplaatst kan worden	3
Verzoek van student zelf	1
Daar zijn afspraken over met de ILS-HAN	1
Er vindt een intakegesprek plaats met student	6
Er moet sprake zijn van een 'match'	1

Tabel 30: rol van het leerwerkplan in de stage (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Heb het gezien, niet betrokken bij de invulling	2		1	
Daar zie ik niet zo veel van	3			
Betrokken: bewaken van het proces, meedenken planning e.d.	2		1	
Niet besproken met de werkplekbegeleider werkplek, speelde vrijwel geen rol		7		3
Besproken met de werkplekbegeleider werkplek, sturend in stage		5	5	8

Tabel 31: voldoende toegerust om studenten te begeleiden (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Frequentie werkplekbegeleiders nulmeting (n=7)	Frequentie werkplekbegeleiders eindmeting (n=6)
Ja	2	4
Ja, maar scholing vanuit ILS-HAN is wel wenselijk (Waar beoordelen we op? Goed om met elkaar te kijken, goed voor het contact met ILS-HAN)	5	
Nee, is onzeker		1

Tabel 32: tevredenheid studenten met werkplekbegeleider ROC/ AOC, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Overleg met andere collega's	1		3	3
Elke week een uur of anderhalf overleg	5	2	5	4
Lessen nabespreken	4		2	8
Docent was niet kritisch genoeg, niet op de hoogte van ILS-HAN criteria		1		1
Was aanwezig in de lessen		2	4	8
Tevreden over werkplekbegeleider		8		8
Te weinig begeleiding		5		3
Docent gaf negatieve feedback				1

Tabel 33: Hoeveel minuten voerde je begeleidingsgesprekken met je spd (gemiddeld per week)? (percentages) (bron: meting kwaliteitszorg HAN)

	ROC/ AOC (n=54)	vo (n=380)
0-20 minuten	30%	23%
20-60 minuten	57%	57%
meer dan 60 minuten	13%	20%
<i>Gemiddelde in minuten</i>	<i>44,8</i>	<i>51,8</i>

Tabel 34: tevredenheid met werkplekbegeleider ILS-HAN, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerkingen	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Afhankelijk van de werkplekbegeleider, soms kwam hij wel op bezoek, soms niet. Ik weet wel bij wie ik terecht kan	2			
Ze mogen wel langskomen, maar het kan ook via de mail	1			
Lesbezoek en gesprek (kopopleiding) vakdidacticus en algemeen werkplekbegeleider. Bij problemen vaker	1		1	3
Te weinig (één keer geweest), weet niet bij wie ik terecht kan bij problemen	1			1
Voldoende, maar hoe meer hoe beter	3			2
Nooit een lesbezoek geweest / geen begeleiding		9	1	5
Lesbezoek(en) geweest		2	4	6

Tabel 35: zijn studenten voldoende toegerust voor een stage in het mbo, resultaten uit de interviews (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Meer aandacht voor de vorm van vakken in het mbo	3	3	1	3
Studenten moeten het gewoon gaan doen, ervaren	2			
Hangt af van eigen persoonlijkheid	1		2	1
Ze schatten het niveau van de lln te hoog in	2			
Wisselt per student en opleidingsfase	1		2	
Voldoende kennis van het vakgebied	1		2	3
Niet voldoende voorbereid vanuit ILS-HAN		7	1	9
Wel voldoende voorbereid vanuit ILS-HAN		3	1	1
Toegerust met eigen praktijkkennis		3	1	1

Tabel 36: typering stage in het mbo (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Hoge leerling-diversiteit (ook in leeftijd)	2	3	2	2
Leerlingen die over het algemeen niet op school zitten te wachten, andere motivatie, gemakzuchtig	2			
Spelenderwijs lesgeven	1			
Beroepsgerichte / praktijkgerichte / meer beroepsspecifieke kennis	2	5	3	2
Diversiteit aan werkvormen	1			
Begeleiding / coaching van leerlingen	1	4	3	4
Geen methode / vast lesprogramma		4		4
Meer geld en middelen		1		
Gemotiveerde leerlingen voor het beroep		3	1	1
Leerlingen zijn zelfstandiger		3	1	1
Grotere, andere organisatie van vo, minder structuur		3	2	4
Leerlingen met veel problematiek		4	2	2
Leerlingen hebben een groter verantwoordelijkheidsgevoel doordat ze bewust kiezen voor de opleiding		1		1
Meer samenwerken MET de leerling		1		
Competentiegericht onderwijs			1	
Duidelijk zijn			1	
Losse blokken i.p.v. opbouw zoals in het vo			1	
Je wordt in het diepe gegooid, je moet zelfstandig kunnen werken.			1	
Je moet om kunnen gaan met persoonlijke dingen van leerlingen			1	

Tabel 37: type leraar (aantallen) [nul- en eindmeting]

Type leraar	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Flexibel	1	4	1	1
Duidelijk, regels volgen, consequent zijn	2		1	2
Toegankelijk	1			1
Meer vormend, begeleiding in het bewustwordingsproces	2		2	4
Incasserings- en aanpassingsvermogen	1		1	
Gedreven, kunnen motiveren	1	3		
Proberen dingen te veranderen	1			
Niet teveel meegaan in de mentaliteit van de leerlingen, tegen de stroom in roeien met het besef dat je soms moet dealen met tegenslagen.	1			
Zowel omgang met studenten als bedrijven	1		1	
Vakkennis	1		2	
Kunnen verantwoorden van didactische activiteiten	2	2		1
Zelfverzekerd zijn		2		1
De doelgroep moet je aanspreken (type leerling), in kunnen verplaatsen	1	2	1	
Breed inzetbaar zijn		1		
Zelfstandigheid		2	1	1
Snel kunnen werken		1		4
Wisselen in werkvormen	1			

Tabel 38: de student in de organisatie: taken (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Primaire taak is lesgeven, wel kennismaking met andere activiteiten	2	-	1	1
Verwacht wel, afhankelijk van de opleidingsfase, dat de student volledig meedraait	2	-	4	11

Tabel 39: de student in de organisatie (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Student maakt niet echt deel uit van het team		4		1
Student maakte deel uit van het team als collega		6	4	9

Tabel 40: bekendheid werkplekbegeleiders met leerwerktaken (aantallen) [nulmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)
Weet dat ze er zijn, maar niet de precieze inhoud	3
Nee, laat ze gewoon uitvoeren	1
Ja	3

Tabel 41: bekendheid werkplekbegeleiders en studenten met leerwerktaken mbo (aantallen) [eindmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Ik ben met geen enkele leerwerктаak bekend		2
Ik ben wel bekend met de leerwerktaken, maar niet die specifiek voor het mbo	6	8
Ik ben bekend met de leerwerktaken voor het mbo		1

Tabel 42: uitvoering mbo – leerwerktaken (aantallen) [eindmeting]

	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
De student heeft de algemene leerwerktaken uitgevoerd		5
De studenten heeft de mbo - leerwerktaken uitgevoerd		
De student heeft zelf leerwerktaken ontwikkeld en deze uitgevoerd		5
De werkplekbegeleider weet niet met welke leerwerktaken de student bezig is (geweest)	4	

Tabel 43: mening studenten over de algemene leerwerktaken (aantallen) [nul- en eindmeting]

	Frequentie studenten nulmeting (n=12)	Frequentie studenten eindmeting (n=12)
Sloten goed aan bij het mbo	1	5
Sloten niet aan, niet uitvoerbaar in het mbo	5	1
Waren duidelijk	3	3
Waren niet altijd helder	4	

Tabel 44: mogelijkheid om algemene leraarcompetenties te ontwikkelen (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Ja, je kunt uiteenlopende lessituaties creëren	7	7	5	11
Ja, maar had beter gekund		1		1
Nee, niet kunnen toepassen		4		

Tabel 45: aansluiting SBL - competenties mbo (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Nee, aansluiting is moeilijk		1		1
Oppervlakkig	1		1	3
Zijn goed toe te passen	3	9	3	7
Weet ik niet	1	2		1

Tabel 46: kenmerken ideale leerwerkplek (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Een goed draaiend team bereid om de student te begeleiden, goed onderling contact/ gelijkwaardige behandeling	2	4	3	4
Goede begeleiding (en werkplekbegeleider die ook echt aanwezig is, die ervaring heeft), op de hoogte van wat de opleiding vraagt van student	4	9	4	9
Ruimte om alle facetten van de organisatie te zien (verschillende niveaus, opleidingen, etc.)	1	1	2	
De kans krijgen om het zelfstandig lesgeven te ontdekken.	1	1		
Voldoende vol lesprogramma hebben	1			
Uitdaging bieden aan studenten om zich in de inhoud te verdiepen	1			
Een plek waar je de leerlingen echt om je heen hebt	1			
Een realistische situatie	1			
Open organisatie	1		2	2
Iemand om ervaringen mee uit te kunnen wisselen		1	1	1
Ruimte om te kunnen werken aan eigen opdrachten		2	1	
Feedback gericht op eigen opdrachten		2		
Passende leerwerktaken		1		
Halverwege het jaar instromen, betere structuur		1		
Duidelijke afspraken		1	1	2
Extra module mbo vanuit ILS-HAN		1		1
Structuur		1		1
Flexibiliteit, vrijheid				1
Organisatorisch: pasje voor de printer, werkplek, sleutel				1
Er moet een klik zijn tussen de student en de werkplekbegeleider			1	
De verwachtingen die de student heeft, moeten kloppen met wat de stageplaats kan bieden			1	
De school moet de juiste voorwaarden creëren: werkplekbegeleider moet genoeguren hebben, werkplekbegeleider moet het leuk vinden			3	
Student moet zich thuis kunnen voelen			1	

Tabel 47: kenmerken goede leerwerktaken (aantallen) [nul- en eindmeting]

Kenmerk	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Flexibiliteit: in te passen in de organisatie, praktisch uitvoerbaar binnen mbo, ook rekening houden met de verscheidenheid binnen het mbo (differentiatie)	6	5		2
Niet alleen de student zou er iets van moeten leren, maar het zou ook praktisch relevant moeten zijn voor collega's, vakgenoten	1			
Vraag gestuurd	1			
Het moet binnen een bepaald tijdspad uitgevoerd kunnen worden	1			1
Beoordelingsformulieren die het mogelijk maken kort en vlot te beoordelen.	1	1		
Direct gerelateerd aan beroepsopleidingen, realistisch, verbinding met het vak zoals gegeven in mbo	3	2	1	
Stimuleren om bij verschillende docenten, niveaus en opleidingen binnen de sector te bekijken	1			1
Concreet, helder		3		2
Rekening houden met mbo leerling		3	1	3
Je moet iets over jezelf leren		1		1
Recht doen aan rol als coach		1		
Moet uitvoerbaar zijn met alleen literatuur		1		
Studenten komen er achter of het beroep van leraar worden iets voor hen is			2	
Rekening mee houden dat de taak wordt uitgevoerd door een stagiair en niet door een volwaardige docent				1

Tabel 48: adviezen ter verbetering (aantallen) [nul- en eindmeting]

Opmerking	Nulmeting		Eindmeting	
	Frequentie werkplekbegeleiders (n=7)	Frequentie studenten (n=12)	Frequentie werkplekbegeleiders (n=6)	Frequentie studenten (n=12)
Meer contact, ook inhoudelijk (Wat kun je voor elkaar betekenen? Elkaar ontmoeten)	3		2	5
Laat ILS-HAN - docenten meedraaien in het mbo	1			
Niet ontevreden over hoe het nu gaat	3		5	1
Lessen van studenten bijwonen (dubbele winst, oordeel over de student en leert over het mbo)	1			
Meer aandacht voor beroepsonderwijs in curriculum om te zorgen dat meer studenten kiezen voor het beroepsonderwijs (mbo-module)	1	3		2
Professionalisering van werkplekbegeleiders in het mbo, evt. verplicht		3		3
ILS-HAN moet op stagebezoek komen		1	2	
Hoe ga je om met zorgleerlingen		1		
Hoe ga je om met ouders		1		
Hoe ga je om met structuur en organisatie van mbo		1		
ILS-HAN moet positiever feedback geven		1		
SPD moet sturen op leerdoelen en leerwerkplan		1		
een aparte stroom voor vo en mbo		2		
Ander programma van eisen voor stage in het MBO		1		
ILS moet zorgen voor een betere begeleiding		1		1
SLB-ers moeten op cursus		1		
Kopopleiding: alle stages op dezelfde plek		1		
Duidelijk maken wat van de ROC/ AOC - werkplekbegeleider verwacht wordt / handvest voor werkplekbegeleider				1
Controle van ILS-HAN op de beoordeling door de stage plek				1
Leerboek op het ROC/ AOC beschikbaar stellen, nu moet je je eigen materialen ontwikkelen				1
Studenten verplichten om in de stages voor de LIO alle drie de niveaus te ervaren				1
Schoolopleider heeft behoefte aan duidelijke communicatie, zoals een studiehandleiding			1	
Persoonlijk gesprek over de mogelijkheid van een stageplek op het ROC/ AOC			1	
Informatie of een student stage komt lopen zou de school graag eerder ontvangen			1	
Beknopt overzicht met belangrijke data			1	
Terugkoppeling van beoordeling van het assessment door ILS-HAN			1	

Bijlage 4: Zeer zinvolle, enigszins zinvolle en minst zinvolle leerwerktaken nulmeting

Tabel 49: welke leerwerктаak heb je als zeer zinvol ervaren, en waarom?

Zeer zinvolle leerwerктаak	Omdat:
Basisstage	Om veiligheid in de klas te garanderen
LWT7, hersenontwikkeling van adolescenten	Het belangrijk is te weten met wie je te maken hebt als docent en hoe deze personen zich ontwikkelen en te weten welk gedrag hier een gevolg van is
Vragenlijst Interactief leraarsgedrag	Omdat je een goed beeld hebt hoe je jezelf ziet als docent, hoe de leerlingenbeeld is en uiteindelijk je ideaalbeeld. De roos van Leary en de typologie van brekelmans geven een zeer goed beeld
TEFL	Het een uitdaging was om voor een specifieke sector materialen te ontwikkelen (je werkt specifiek voor een doelgroep)
VIL	Het een goed beeld geeft over waar je nu staat als docent en hoe de wordt gezien
Beoordelingsformulieren ontwikkelen	-
Vakdidactiek 2	Je leert een les ontwerpen volgens de regels

Tabel 50: welke leerwerктаak heb je als enigszins zinvol ervaren, en waarom?

Enigszins zinvolle leerwerктаak	Omdat:
Literatuur	Omdat literatuur belangrijk is, maar niet het belangrijkste
LWT 8, pubers en adolescenten in jeugdboek of jeugdfilm	Ik houd van lezen en denk dat het goed is om zo veel mogelijk te doen in de taal die je studeert. Daarnaast is het goed om er eens dieper over na te denken wat je hebt gelezen.
Intervisie	Omdat je samen met je medeleerlingen vraagstukken bespreekt.
Psychologie	
Puberkunde	Omdat je een goed beeld krijgt van je doelgroep en je dit kunt gebruiken in de les
Samenwerkend leren	verplicht eerste keer in de praktijk serieus mee bezig geweest
Puberkunde	leert doelgroep kennen

Tabel 51: Welke leerwerктаak heb je als minst zinvol ervaren, en waarom?

minst zinvolle leerwerктаak	Omdat:
Onderwijsbiografie	Ik nog niet zoveel input/theorie had gekregen over 't leraar zijn en daardoor
mbo-leerling	-
Onderwijs autobiografie	-